Monitor Economie 2022

Hilversum Mediastad

Inhoud

Inleiding 4
Samenvatting 4
Economie algemeen 5
Werkgelegenheid 5
Werkgelegenheid per sector 7
Banen t.o.v. beroepsbevolking 9
Pendelstromen (woon-werkverkeer) 10
Totaal aantal bedrijven 10
Vestigingen per sector 12
Bedrijvendynamiek 14
Nieuwe vestigingen 14
Werklocaties 15
Banen naar locatie 15
Werkgelegenheid per soort werklocatie 16
Banen per sector op werklocaties 17
Werkgelegenheid op werklocaties 17
Ontwikkeling werklocaties 19
Ontwikkeling aanbod bedrijventerreinen 19
Aanbod bedrijventerreinen 19
Ontwikkeling kantorenmarkt 19
Formele kantorenlocaties 20
Kantoren op gemengde locaties 20
Ontwikkeling winkelmarkt 21
Leegstand winkelmarkt 22
Centrum 23
Wijkwinkelcentra en perifere locaties 24
Arbeidsmarkt en sociaal domein 24
Werkloosheidspercentage 24
WW-uitkering 24
Verborgen werkloosheid 25
Beroepsbevolking 26
Introductie 26
Opbouw potentiële beroepsbevolking 26
Arbeidsdeelname vergeleken 27
Opleidingsniveau 29
Leeftijdsopbouw 29
Zelfstandige zonder personeel 31
Introductie 31
Ontwikkeling 31

Sectoren 31
Zzp-ers per wijk 33
Aantal jaar actief 33
Positie voor start als zzp-er 34
Gemiddeld inkomen zzp-ers 35
Bijlagen 36
Begrippenlijst 36
Banen en vestigingen per locatie 38

Inleiding

Economische vitaliteit is een belangrijke drijvende kracht achter een goed leefklimaat. Een goed ondernemings- en vestigingsklimaat draagt bij aan een gezonde economie. Voorliggende monitor geeft 1 keer per jaar een inzicht in een aantal economische kerngegevens die samen een beeld geven van de stand van de economie. In deze monitor wordt gekeken naar de ontwikkelingen van het aantal banen en vestigingen, de beschikbaarheid van ruimte voor werken en het arbeidsaanbod. Zo vraagt een gezonde en vitale economie om dynamiek, oftewel ruimte voor verplaatsing en groei van bedrijven in en naar Hilversum en is het aanbod aan arbeidskrachten met de juiste vaardigheden belangrijk. Ieder jaar zoomen we in op de recente ontwikkelingen in de markt, dit keer de beroepsbevolking en zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers). De economische veerkracht is in belangrijke mate afhankelijk van (een goede match tussen) het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie. Een van de grotere uitdagingen voor het bedrijfsleven en de samenleving is het tekort aan personeel. De beroepsbevolking is hier een belangrijke basis voor. Zzp-ers zijn al jaren een grote groeiende groep van ondernemers in Hilversum, vooral in de sectoren Media, ICT en Bouw. We analyseren de kenmerken van deze groep ondernemers.

Nieuw dit jaar is dat we de inzet van gemeente Hilversum voor de economische onderwerpen in deze monitor presenteren. Voor de leesbaarheid geven we dit in blauwe tekstkaders aan.

Samenvatting

Belangrijke sectoren voor Hilversum zijn media, onderwijs en zorg. Hilversum heeft daarmee vooral een diensteneconomie. De afgelopen jaren is het aantal vestigingen licht toegenomen. In 2021 zijn er 10.710 bedrijven in Hilversum gevestigd, 270 meer dan in 2020. Deze stijging komt vooral door een toename van het aantal kleinere bedrijven met minder dan 10 werknemers.

Met 49.100 banen in 2021 heeft Hilversum een banengroei van 1,1% ten opzichte van 2020. De ontwikkeling van het aantal banen in Hilversum blijft daarmee achter ten opzichte van Nederland en de regio Gooi en Vechtstreek. Een gezonde ontwikkeling van bedrijven en ook groei van de werkgelegenheid staat onder druk door een structureel tekort aan geschikte ruimte voor bedrijven. We zien dat de behoefte aan werklocaties uit de markt groot is, maar het aanbod afneemt. Onze inzet is daarom het weerbaar en flexibel houden van onze economie, met ruimte voor werken en talentontwikkeling.

Zowel de inkomende als uitgaande pendel is de afgelopen jaren toegenomen. Deze pendelstromen, ook wel woon-werkverkeer genoemd, zijn Hilversum al jaren in onbalans. De mismatch op de Hilversummer arbeidsmarkt is hiermee groot, met negatieve gevolgen als mobiliteitsdruk en congestie tot gevolg.

In de afgelopen 10 jaar is het aantal banen op bedrijventerreinen en kantoorlocaties toegenomen, terwijl dit op de gemengde werklocaties juist afnam. De meeste banen bevinden zich op het Media Park (6.132) en Arenapark (4.283), ook in het Centrum (gemengde werklocatie) zijn veel arbeidsplaatsen (4.276) te vinden. Hilversum heeft in 2021 bijna 90 hectare bedrijventerrein in gebruik en op dit moment geen nieuw uitgeefbaar aanbod beschikbaar. Tegelijkertijd zien we een beeld van een schaars kantorenaanbod, waarvan de leegstand rond frictieniveau ligt. Vanuit economisch oogpunt is dit zorgelijk, omdat het een gezonde bedrijvendynamiek belemmert. We zetten in op behoud, uitbreiding en ontwikkeling van aantrekkelijke werklocaties. Concreet gaan we hiervoor aan de slag met gebiedsagenda's voor de werklocaties in Zuidwest en het Media Park. Ook ontwikkelen we het Arenapark, stationsgebied en Crailo richting levendige aantrekkelijke gebieden en willen we meer werkfuncties in de wijk faciliteren.

De opgaven vanwege online winkelen, mobiliteit en een slinkend aanbod blijven de komende jaren effect hebben op de centra. We zetten met ondernemers en stakeholders in op levendige, toekomstbestendige gebieden. Concreet ondersteunen we, naast de gebiedsagenda centrum, bijvoorbeeld ook de voorbereiding en uitvoering van de herinrichting van de Gijsbrecht.

Naast de schaarse ruimte voor werken, krijgt Hilversum de komende jaren te maken met vergrijzing en tegelijkertijd zal de beroepsbevolking afnemen. In 2021 is in Hilversum 4,3% van de beroepsbevolking werkloos, dit is een vergelijkbaar met Nederland en de regio Gooi en Vechtstreek. De krapte op de arbeidsmarkt is nu een van de grootste uitdagingen voor ondernemers, naast de kostencrisis.

In 2021 is in Hilversum 4,3% van de beroepsbevolking werkloos, dit is een vergelijkbaar met Nederland en de regio Gooi en Vechtstreek. De krapte op de arbeidsmarkt is nu een van de grootste uitdagingen voor ondernemers, naast de kostencrisis. Hilversum zet daarom in op de aanpak van structurele arbeidskrapte in cruciale sectoren en stimuleert inwoners om te blijven investeren in hun human capital.

Hilversum heeft relatief veel zzp-ers ten opzichte van het aantal werkenden. Dit is een groeiende groep. Ongeveer 80% van de beroepsbevolking is werknemer en 20% zelfstandige met of zonder personeel. De sectoren media, bouw en ICT zijn populair onder ZZP-ers. Zzp-ers kunnen, net als andere ondernemers, bij ons terecht voor advies en ondersteuning door de inzet van relatiebeheerders, subsidies voor ondernemersvereniging, herstelfonds corona, inzet voor verduurzaming, etc..

Economie algemeen

De balans tussen wonen, werken en voorzieningen zorgt voor een aantrekkelijke stad. Onze bedrijven en organisaties zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de ontwikkeling van talent en innovatie. De Hilversumse bedrijven spelen ook een rol bij vraagstukken als energietransitie, duurzame mobiliteit en een inclusieve arbeidsmarkt. Ook dragen ondernemers bij aan levendigheid, horeca, cultuur en andere voorzieningen. In Hilversum is er al jaren sprake van schaarse ruimte voor werken (net als voor andere functies zoals wonen). Naast de schaarse ruimte voor werken, krijgt Hilversum de komende jaren te maken met vergrijzing en tegelijkertijd zal de beroepsbevolking afnemen. De krapte op de arbeidsmarkt is nu een van de grootste uitdagingen voor ondernemers, naast de kostencrisis. Tegelijkertijd is het voor werknemers in sectoren zoals gezondheidszorg en onderwijs lastig om in Hilversum betaalbare woonruimte te vinden.

Onze inzet: weerbaarheid en flexibiliteit van onze economie, met ruimte voor werken en talentontwikkeling
Dat vraagt om ruimte voor werken, weerbaarheid voor bedrijven en werknemers. Onze inzet is daarom het weerbaar en flexibel houden van onze economie, met ruimte voor werken en talentontwikkeling. We nemen regie op het versterken van de weerbaarheid en robuustheid van onze lokale economie, zodat deze minder kwetsbaar wordt voor toekomstige schokken. Dit is in grote lijnen de inzet van gemeente Hilversum voor economie. In deze monitor Economie presenteren we de nadere invulling van deze grote lijn, de specifieke inzet per onderwerp.

Werkgelegenheid

In 2021 heeft Hilversum 49.100 banen. Dit is een groei van 1,1% ten opzichte van 2020. De ontwikkeling van het aantal banen in Hilversum in 2021 blijft daarmee achter ten opzichte van Nederland en de regio Gooi en Vechtstreek. Over de afgelopen 10 jaar groeide het aantal banen in Hilversum slechts met 2,1%, in Nederland was dit 8,8% en 3,6% in de regio Gooi en Vechtstreek. Sinds 2018 groeide het aantal banen in Hilversum, deze groei is gelijk aan de Nederlandse gemiddelde, maar minder dan de groei in de regio Gooi- en Vechtstreek. De afgelopen twee coronajaren 2020 en 2021 is de groei in Hilversum echter weer minder dan Nederland (en de regio Gooi- en Vechtstreek).

Bron: LISA

Ontwikkeling banen jaar op jaar	Hilversum	Gooi en Vechtstreek	Nederland
2012	-2,25%	-1,80%	-0,43%
2013	-1,06%	-1,68%	-0,92%
2014	-0,60%	0,30%	-0,58%
2015	-0,52%	-0,37%	0,47%
2016	-0,41%	-0,19%	1,39%
2017	-0,20%	0,19%	1,65%
2018	2,54%	2,25%	2,27%
2019	2,03%	1,87%	2,60%
2020	1,55%	1,70%	0,77%
2021	1,11%	1,42%	1,31%
gemiddelde groei 2011-2021	**2,10%**	**3,64%**	**8,80%**

Een verklaring voor deze achterblijvende groei van het aantal banen in Hilversum in de afgelopen 10 jaar komt voort uit het vestigingsklimaat. Het vestigingsklimaat is de som van lokale gebiedskenmerken zoals multimodale bereikbaarheid, beschikbaarheid van personeel, beschikbaarheid van ruimte (bedrijfskavels, kantoorpanden, etc.), aanwezigheid van ecosystemen, nabijheid kennisinstellingen, passende woningen voor personeel, etc.. Uit het economisch perspectief 2040 blijkt dat vooral het structurele ruimtegebrek voor werkfuncties een belangrijke verklaring is voor deze achterstand van Hilversum. Onderstaand kader geeft een nadere analyse van het vestigingsklimaat en de negatieve gevolgen van het structurele ruimtegebrek voor bedrijven voor de vitaliteit van Hilversum als woon- en werkgemeente.

Vestigingsklimaat: structureel ruimtegebrek voor bedrijven zorgt voor flink banenverlies

Het is de vraag waarom de werkgelegenheidsgroei in Hilversum achterblijft ten opzichte van de regio en Nederland. Heeft dit te maken met de afwezigheid van toekomstbestendige sectoren (sectorstructuur) of met de conjunctuur (nationale economie) of het vestigingsklimaat? Ecorys vergelijkt de drijvende krachten achter de banengroei van Gooi- en Vechtstreek met Utrechtse regio's in de Economische monitor regio Utrecht (2022) op basis van de shift-and-share-analyse. In deze analyse wordt de totale banengroei in de periode 2010-2020 opgedeeld in drie delen: ontwikkeling door nationale economie (conjunctuur, nationale ontwikkelingen), ontwikkeling van de sectoren, waarbij de dominantie sectoren een rol spelen en tot slot het vestigingsklimaat. Onderstaande figuur geeft aan wat de bijdrage van deze drie krachten is geweest voor de banengroei.

Deze vergelijking laat zien dat vooral het vestigingsklimaat in Gooi en Vechtstreek (waar Hilversum een groot deel van uitmaakt) zorgt voor het achterblijven van de groei.

Figuur 7: Drijvende krachten achter banengroei tussen 2010 en 2020

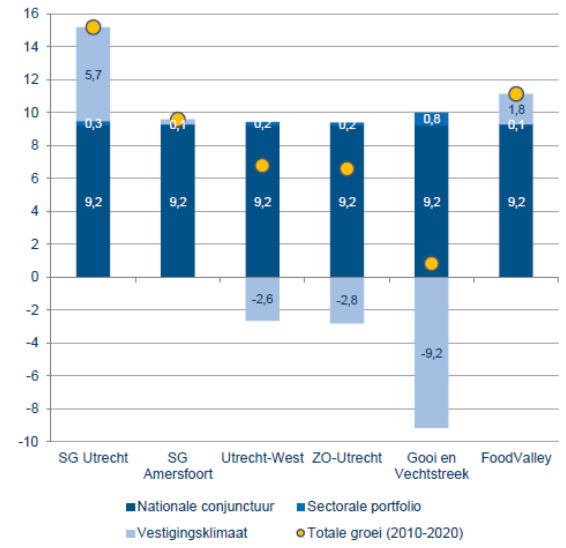

Bron: LISA (2020), bewerking Ecorys

Het vestigingsklimaat is zoals gezegd de optelsom van alle lokale (gebieds)kenmerken zoals infrastructuur, bereikbaarheid, beschikbaarheid van geschikt personeel en geschikte bedrijfskavel en (kantoor)ruimte, aanwezigheid van kennisinstellingen, clusters van sectoren, imago, enzovoort. Iedere gemeente en regio heeft met zijn unieke kenmerken een bepaald vestigingsklimaat die zorgt voor aantrekkingskracht voor (bepaalde) bedrijven. Hilversum heeft met het Media Park en bijhorende mediacluster weliswaar een belangrijke troef, maar de economische vitaliteit wordt geremd door andere aspecten van vestigingsklimaat. De belangrijkste oorzaak is het structurele tekort aan ruimte voor bedrijvigheid. Daardoor kunnen bedrijven zich niet vestigingen in Hilversum en hebben bestaande bedrijven geen ruimte om uit te breiden.
Ecorys schatte in dat Hilversum hierdoor ongeveer 4.600 tot 9.700 nieuwe banen is misgelopen in de afgelopen tien jaar (Economisch perspectief 2040, Ecorys, 2021).

Bron: Economische monitor regio Utrecht 2022, Ecorys en Universiteit Utrecht

De cijfers van de afgelopen 10 en 5 jaar laten zien dat investeren in het economisch klimaat zijn vruchten afwerpt, maar dat de urgentie aanwezig blijft om te blijven inzetten op een gunstig economisch vestigingsklimaat. Naast de schaarste aan ruimte is het ook onzeker hoe het aantal banen zich ontwikkelt in een periode met hoge inflatie, stijgende energieprijzen, dalend consumentvertrouwen, oplopende rentes van hypotheken op panden en tekorten op de arbeidsmarkt.

Werkgelegenheid per sector

De werkgelegenheid in Hilversum wordt gedomineerd door drie sectoren: media & ICT (bestaande uit de bedrijfsklassen Informatie en Communicatie en een deel Specialistische Zakelijke diensten), groot- en detailhandel en gezondheids- en welzijnszorg. Hilversum heeft een duidelijke diensteneconomie, het grootste deel van de werkgelegenheid is te vinden in de dienstverlenende sectoren.
Opvallend is de groei van het aantal banen in de ICT (+617). Ook de horecasector is gegroeid ten opzichte van vorig jaar (+121), waarschijnlijk het gevolg van een eerdere daling in de coronaperiode. In de sector Groot- en Detailhandel is een forse daling zichtbaar (-241), ook Overheid (-206) en Specialistische zakelijke dienstverlening (-146) hebben minder banen dan vorig jaar.

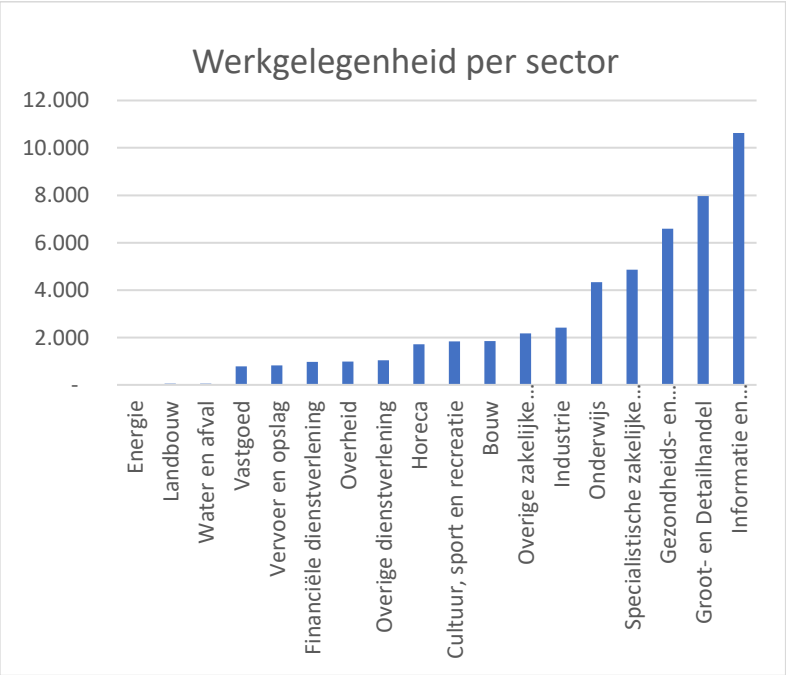

Bron: LISA

Sector	Banen
Energie	14
Landbouw	51
Water en afval	56
Vastgoed	785
Vervoer en opslag	820
Financiële dienstverlening	972
Overheid	985
Overige dienstverlening	1.032
Horeca	1.718
Cultuur, sport en recreatie	1.839
Bouw	1.851
Overige zakelijke dienstverlening	2.177
Industrie	2.418
Onderwijs	4.332
Specialistische zakelijke diensten	4.859
Gezondheids- en welzijnszorg	6.593
Groot- en Detailhandel	7.969
Informatie en communicatie	10.629
Totaal	**49.100**

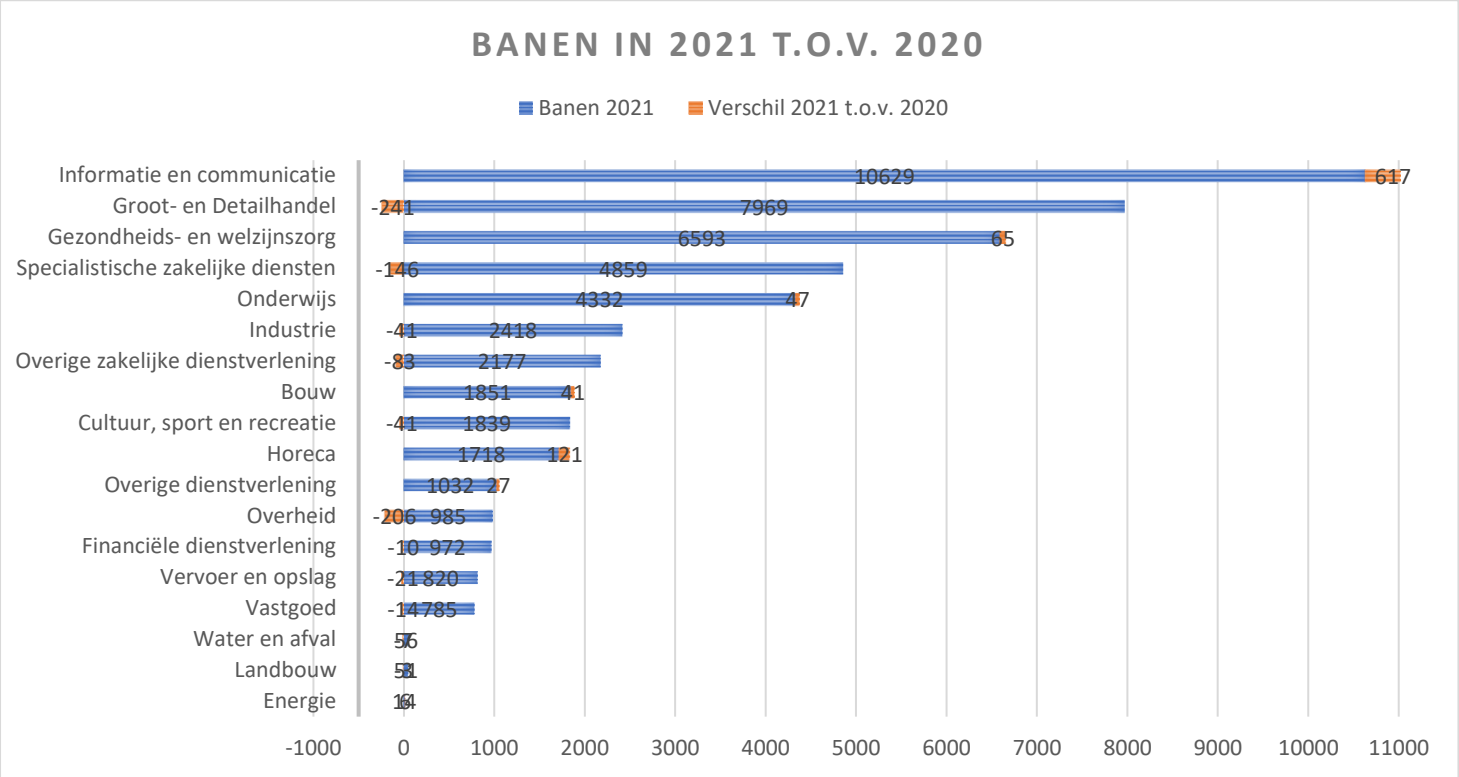

Sector	Banen 2021	Verschil 2021 t.o.v. 2020
Energie	14	6
Landbouw	51	-3
Water en afval	56	-7
Vastgoed	785	-14
Vervoer en opslag	820	-21
Financiële dienstverlening	972	-10
Overheid	985	-206
Overige dienstverlening	1032	27
Horeca	1718	121
Cultuur, sport en recreatie	1839	-41
Bouw	1851	41
Overige zakelijke dienstverlening	2177	-83
Industrie	2418	-41
Onderwijs	4332	47
Specialistische zakelijke diensten	4859	-146
Gezondheids- en welzijnszorg	6593	65
Groot- en Detailhandel	7969	-241
Informatie en communicatie	10629	617
Eindtotaal	**49100**	**111**

Bron:LISA

Banen t.o.v. beroepsbevolking

In 2021 is de verhouding banen en beroepsbevolking 0,72. Per 1.000 inwoners die tot de beroepsbevolking horen (inwoners tussen de 15 en 75 jaar) heeft Hilversum 723 banen. De afgelopen 10 jaar is deze verhouding verslechterd. Gemiddeld is deze verhouding in Noord-Holland juist verbeterd. Noord-Holland heeft sinds 2015 een betere balans tussen het aantal banen en de beroepsbevolking dan Hilversum. Het lijkt alsof Hilversum het ten opzichte van het gemiddelde in Nederland iets beter doet, maar het gemiddelde van Nederland geeft ook de kleinere rurale gebieden weer. Hilversum zou hier als centrumgemeente binnen de regio en Randstad een stuk beter op kunnen scoren. Als centrumgemeente met voldoende werkgelegenheid zou Hilversum de komende jaren moeten inzetten op een evenwichtigere verhouding. Ook als we kijken naar de regionale ambities is een verbetering van deze verhouding in Hilversum nodig. De regio Gooi en Vechtstreek wil haar ambitie realiseren om zowel een woon- én werkregio te zijn. Dit betekent dat de regio toe wil groeien van een verhouding banen/beroepsbevolking van 0,9 naar 1,0. Hilversum heeft hier een belangrijk deel in te vervullen, mede gezien het Hilversumse aandeel banen en inwoners in de regio en onze centrumfuncties. Vooral het verschil tussen het aandeel banen/beroepsbevolking (nu 1) en potentiële beroepsbevolking/banen (0,72) is groot. Dit betekent dat een deel van de beroepsbevolking (alle inwoners tussen 15 en 75 jaar) momenteel geen betaalde baan heeft. Daarbij zien we dat de bevolking vergrijst, waardoor de beroepsbevolking relatief kleiner wordt ten opzichte van de niet-beroepsbevolking.

Onze inzet: verbetering van de aansluiting arbeidsmarkt, onderwijs en beroepsbevolking
We zetten in op de verbetering van de aansluiting arbeidsmarkt, onderwijs en beroepsbevolking. Het opleiden van talent, waarbij een leven lang ontwikkelen centraal staat, is hierbij belangrijk. In het hoofdstuk over beroepsbevolking gaan we hier dieper op in.

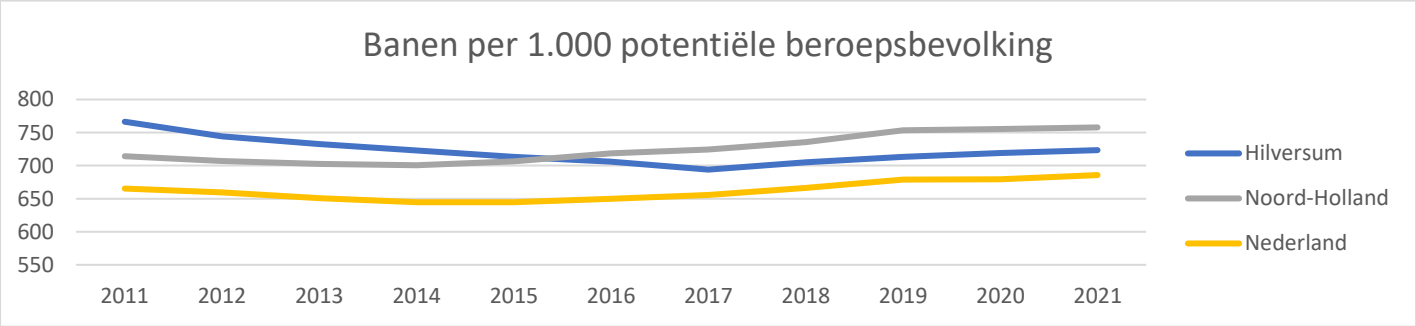

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research

Banen per 1.000 beroepsbevolking	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hilversum	766,4	744,3	732,5	722,9	713,4	706,2	694	704,9	713,5	719,2	723,6
Totaal/gemiddelde centrumgemeenten	665,3	659,3	650,9	644,7	644,7	649,8	655,8	666,2	679,1	679,6	685,7
Noord-Holland	714,3	706,9	702,5	700,6	706,3	718,5	724,5	735,4	753,4	755,4	757,8
Nederland	665,3	659,3	650,9	644,7	644,7	649,8	655,8	666,2	679,1	679,6	685,7

Pendelstromen (woon-werkverkeer)

In 2020 werkten er 33.200 personen in Hilversum, die in een andere gemeente woonden. Deze inkomende pendel is de afgelopen jaren toegenomen. De grootste inkomende groepen komen uit Amsterdam, Utrecht en Almere (donkerblauw op kaart inkomende pendel). Tegelijkertijd werkten er 24.900 inwoners uit Hilversum in een andere gemeente. Deze uitgaande pendel is de afgelopen jaren ook gestegen. De grootste groep uitgaande werknemers werkten in 2020 in Amsterdam, Utrecht en Haarlemmermeer (donkerblauw op kaart uitgaande pendel). Deze pendelstromen, ook wel woon-werkverkeer genoemd, zijn Hilversum al jaren in onbalans. Voor een centrumgemeente als Hilversum vinden relatief weinig inwoners een baan in eigen gemeente. 33% van de Hilversummers heeft een baan binnen de gemeente (rood op beide kaarten), voor centrumgemeenten is dit gemiddeld 46%. De mismatch op de Hilversummer arbeidsmarkt is hiermee groot, met negatieve gevolgen als mobiliteitsdruk en congestie tot gevolg. Zonder kans op voldoende werkgelegenheid zal Hilversum als woongemeente minder aantrekkelijk worden en zal deze pendel met bijbehorende mobiliteitsproblemen groter worden.

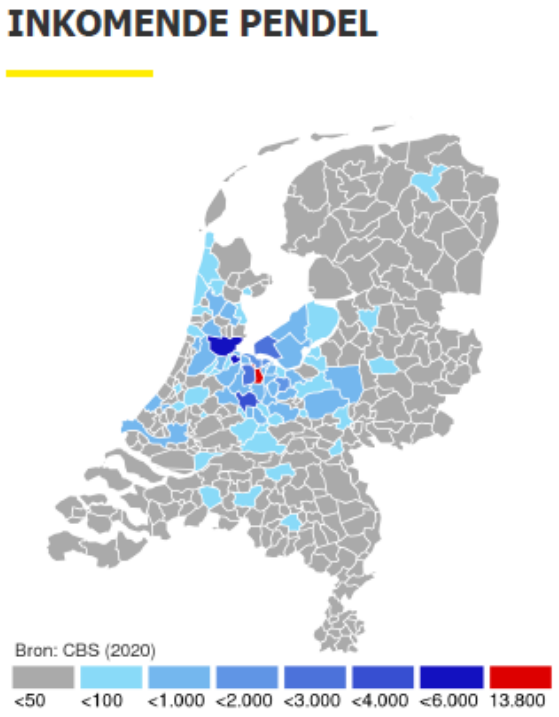

Bron: arbeidsmarkt in zicht

Totaal aantal bedrijven

In 2021 zijn er 10.710 bedrijven in Hilversum gevestigd, 270 meer dan in 2020. De afgelopen jaren is het aantal vestigingen toegenomen. Deze stijging komt vooral door een toename van het aantal vestigingen met minder dan 10 werknemers (werkzame personen, WZP). In 2021 zijn er 63 bedrijven met meer dan 100 werknemers in Hilversum gevestigd, in 2020 waren dit er 5 minder. Grotere bedrijven zijn vooral de grotere mediabedrijven, Nike, grotere zorg- en onderwijsinstellingen en grote zakelijke dienstverleners. Er zijn in 2021 geen nieuwe bedrijven gevestigd met meer dan 100 werknemers. Dit betekent dat vijf bedrijven gegroeid zijn naar meer dan 100 werknemers.
Net als in de rest van Nederland zijn er relatief veel kleine bedrijven (ZZP-ers, bedrijven met 2 tot 9 werknemers) in Hilversum. De aanwezigheid van kleinere bedrijven (minder dan 10 werknemers) in Hilversum is in bijna alle sectoren dominant, maar vooral aanwezig in de sector specialistische zakelijke diensten en de bouw. Het middenbedrijf (10-100 werknemers) is goed vertegenwoordigd in de sectoren gezondheids- en welzijnszorg, specialistische zakelijke dienstverlening en de groot- en detailhandel. Vooral in de media & ICT-sector is het grootbedrijf (> 100 werknemers) de belangrijkste werkgever.

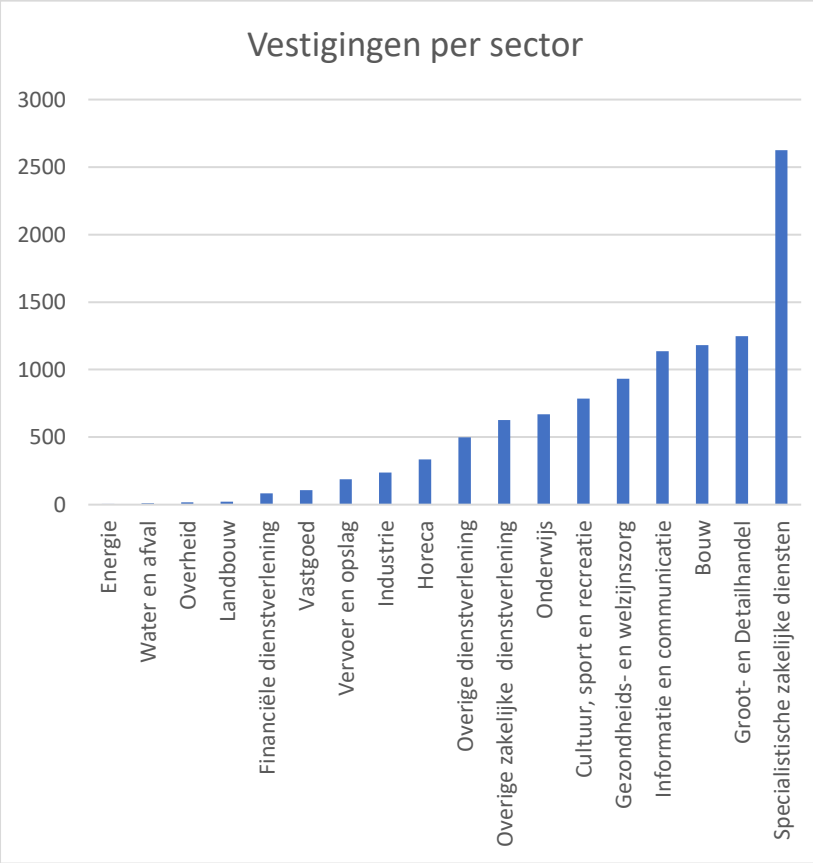

Sector	Aantal bedrijven
Energie	6
Water en afval	9
Overheid	17
Landbouw	22
Financiële dienstverlening	83
Vastgoed	108
Vervoer en opslag	188
Industrie	238
Horeca	336
Overige dienstverlening	498
Overige zakelijke dienstverlening	627
Onderwijs	669
Cultuur, sport en recreatie	786
Gezondheids- en welzijnszorg	932
Informatie en communicatie	1.136
Bouw	1.182
Groot- en Detailhandel	1.247
Specialistische zakelijke diensten	2.626
Totaal	**10.710**

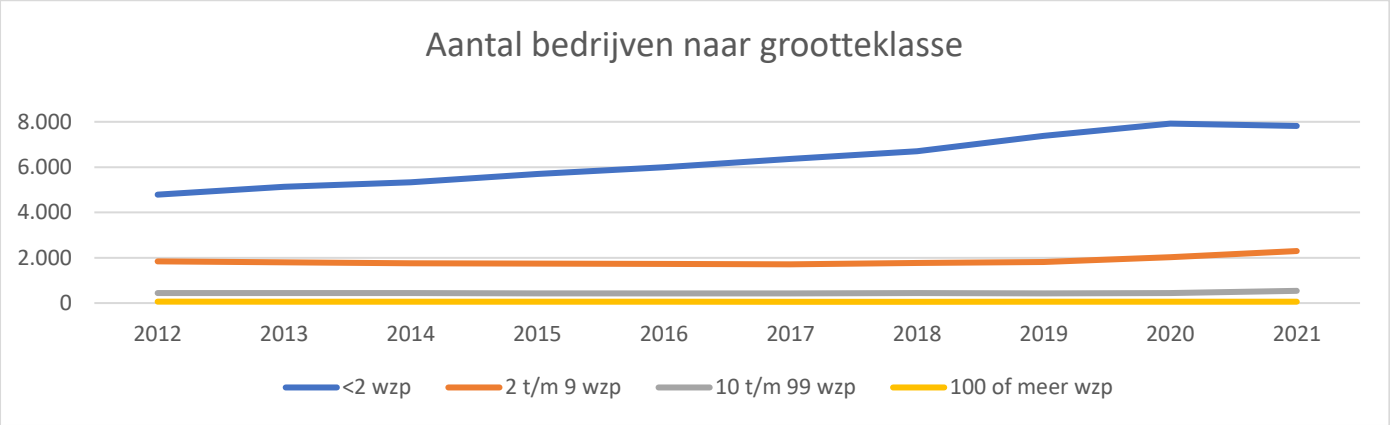

Bron: LISA (wzp: werkzame personen)

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<2 wzp	4.785	5.139	5.330	5.699	5.989	6.357	6.708	7.377	7.921	7812
2 t/m 9 wzp	1.846	1.794	1.754	1.743	1.721	1.710	1.772	1.813	2.019	2296
10 t/m 99 wzp	448	447	446	434	426	426	437	431	442	539
100 of meer wzp	64	63	60	59	58	56	56	57	58	63
Totaal	7.143	7.443	7.590	7.935	8.194	8.549	8.973	9.678	10.440	**10.710**

Vestigingen per sector

Het aantal vestigingen is het grootst in de sector specialistische zakelijke dienstverlening (>2.500). De mediasector valt deels onder deze sector. Ook de groot- en detailhandel, bouw en de media & ICT-sector kennen meer dan 1.000 vestigingen in Hilversum. Ruim drie kwart van de sectoren groeide. De sectoren onderwijs (+78), gezondheid (+56) en ICT (+35) groeiden het meest ten opzichte van 2020. De specialistische zakelijke dienstverlening heeft 24 bedrijven minder dan in 2020. De sectoren industrie, water en afval, landbouw en financiële dienstverlening krompen elk met een paar vestigingen.

Onze inzet: innovatie en samenwerking binnen en tussen media en ICT en onderwijs
De mediasector is al jarenlang een belangrijk cluster voor Hilversum. Ook het ICT cluster is een grote sector in Hilversum. Deze clusters koesteren we, waarbij we inzetten op de versterking van de sectoren media en ICT bij het ontwikkelen van innovaties en samenwerkingsverbanden binnen de sector, met andere sectoren en met onderwijsinstellingen. Naast de inzet op deze sterke sectoren media en ICT, willen we ons economische profiel ook robuuster, diverser en wendbaarder krijgen. Naast media zetten we daarom ook in op de sector zorg/health en op praktijkgeschoold werk.

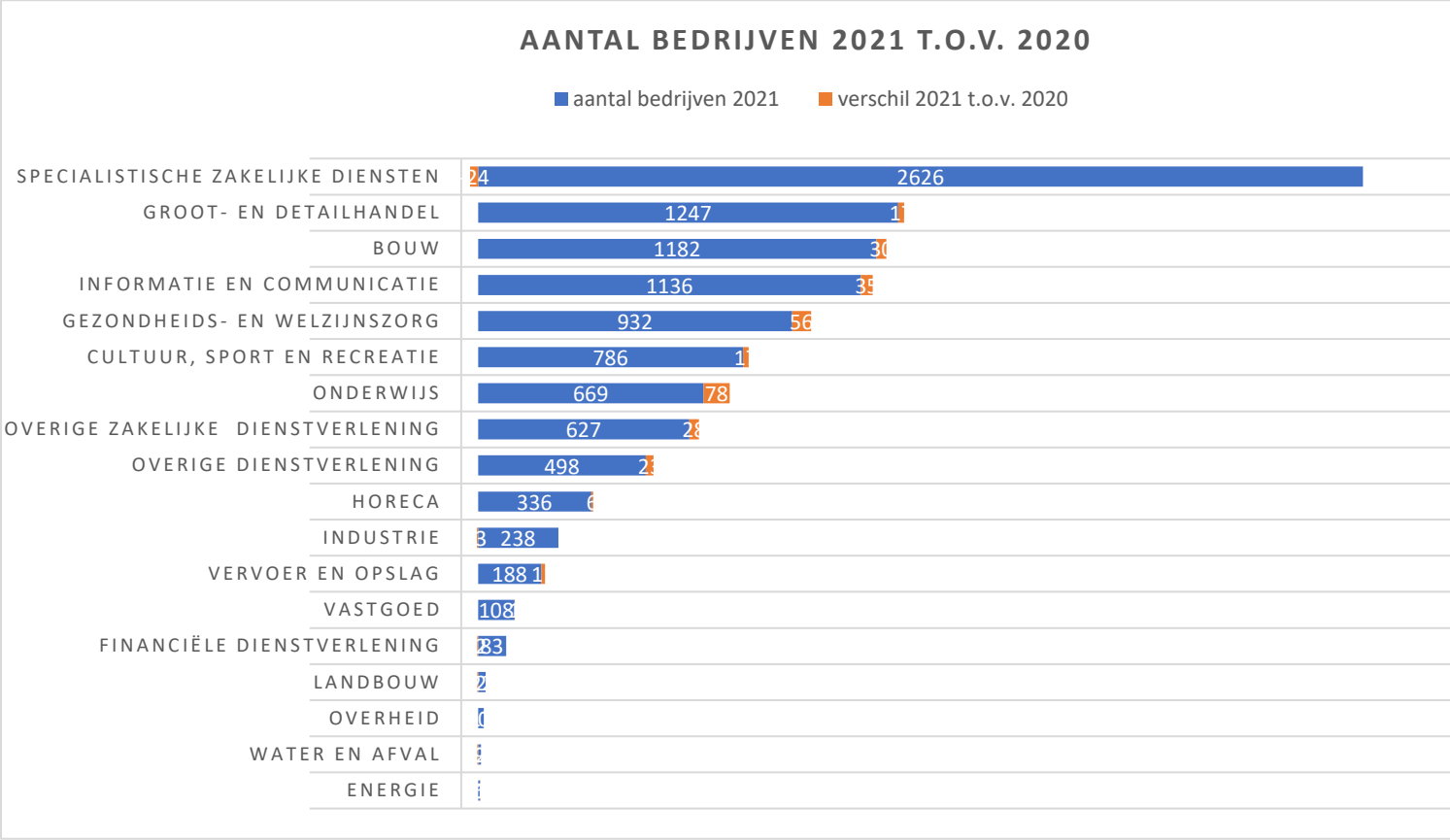

Bron: LISA

Sectoren	Aantal bedrijven 2021	Verschil 2021 t.o.v. 2020
Energie	6	1
Water en afval	9	-2
Overheid	17	0
Landbouw	22	-2
Financiële dienstverlening	83	-2
Vastgoed	108	1
Vervoer en opslag	188	11
Industrie	238	-3
Horeca	336	6
Overige dienstverlening	498	23
Overige zakelijke dienstverlening	627	28
Onderwijs	669	78
Cultuur, sport en recreatie	786	17
Gezondheids- en welzijnszorg	932	56
Informatie en communicatie	1136	35
Bouw	1182	30
Groot- en Detailhandel	1247	17
Specialistische zakelijke diensten	2626	-24
Totaal	**10710**	**270**

Bedrijvendynamiek

Per saldo groeit het aantal bedrijven het afgelopen decennium zowel in Nederland als Hilversum. Dit zagen we eerder al terug in het aantal vestigingen. Ook hier valt op dat het saldo in Hilversum in 2020 lager is dan Nederland, waarschijnlijk door bovengenoemde vestigingsklimaat en dan met name het ruimtegebrek.

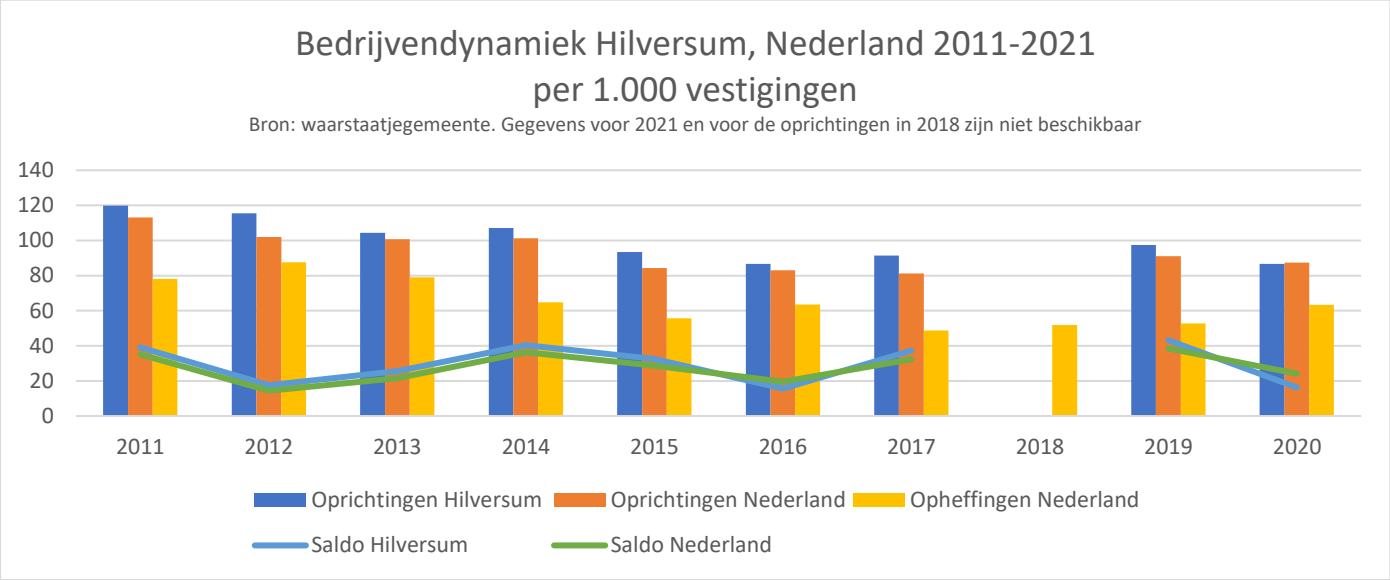

Nieuwe vestigingen

We noemen een aantal bedrijven die we recentelijk hebben mogen verwelkomen in Hilversum, dit is een selectie van de vele bedrijven die Hilversum rijk is. Op het Arenapark hebben we in 2022 een aantal bedrijven mogen verwelkomen zoals BeOne Development B.V., een bedrijf voor digitale leeroplossingen, Smelt Werving Selectie B.V en Triconor Holding. Het hoofdkantoor van Hilverzorg heeft zich gevestigd op het Arenapark. Equipe Zorgbedrijven Klinieken B.V. heeft een kliniek op Landgoed Zonnestraal geopend. Ook elders in Hilversum zijn nieuwkomers gevestigd, dit zijn startende bedrijven of bedrijven die naar Hilversum zijn verhuisd.

Nieuwe mediabedrijven op het Media Park

Sinds de zomer van 2021 worden de dagelijkse talkshows van de NPO zoals Op1 en de NPO-talkshows in de vooravond uitgezonden vanaf Hilversum. Deze talkshows verhuisden van de Westergasfabriek in Amsterdam naar het Hilversumse Media Park. En sinds januari 2022 is het Media Park Hilversum de nieuwe thuisbasis van 55 Creative Business School. Dit opleidingsinstituut in branding, fashion en styling verhuisde vanuit het World Fashion Centre in Amsterdam naar het Media Park. Ook op het Media Park is vanaf maart 2022 Viaplay gevestigd met kantoren en een studio.

Nieuwe mediabedrijven elders in Hilversum

Tekle Holographics, een bedrijf dat gespecialiseerd is in holografische technologie is van Amersfoort naar de Arendstraat in Hilversum verhuisd. Ook nieuw is in Hilversum is Tiny Build op het stationsplein, een gaming bedrijf. En Media Choice, een dienstenleverancier op gebied van verschillende media is sinds juli 2022 op bedrijventerrein Kerkelanden gevestigd.

Werklocaties

Dit hoofdstuk gaat in op de verschillende werklocaties in Hilversum. Hoeveel banen en bedrijven zijn hier gevestigd en in welke sectoren? Tot slot worden de leegstandscijfers gepresenteerd.

Banen naar locatie

In alle wijken van Hilversum is bedrijvigheid gevestigd, dit blijkt uit de gele arceringen op onderstaande heatmap. Alle vestigingen zijn op deze kaart geprojecteerd, waardoor zichtbaar wordt waar de bedrijven gevestigd zijn. De meeste banen zijn zoals verwacht te vinden op de formele werklocaties zoals Media Park, Arenapark en Kerkelanden en op de gemengde werklocaties zoals het centrum en de Gijsbrecht. Ook in de wijken Boomberg en Raadhuiskwartier zijn relatief veel banen te vinden. Op het Havenkwartier zijn meer ruimte extensieve bedrijven gevestigd, waardoor deze werklocatie op de kaart minder rood kleurt dan andere werklocaties. Deze bedrijven hebben meer ruimte nodig en relatief minder werknemers.

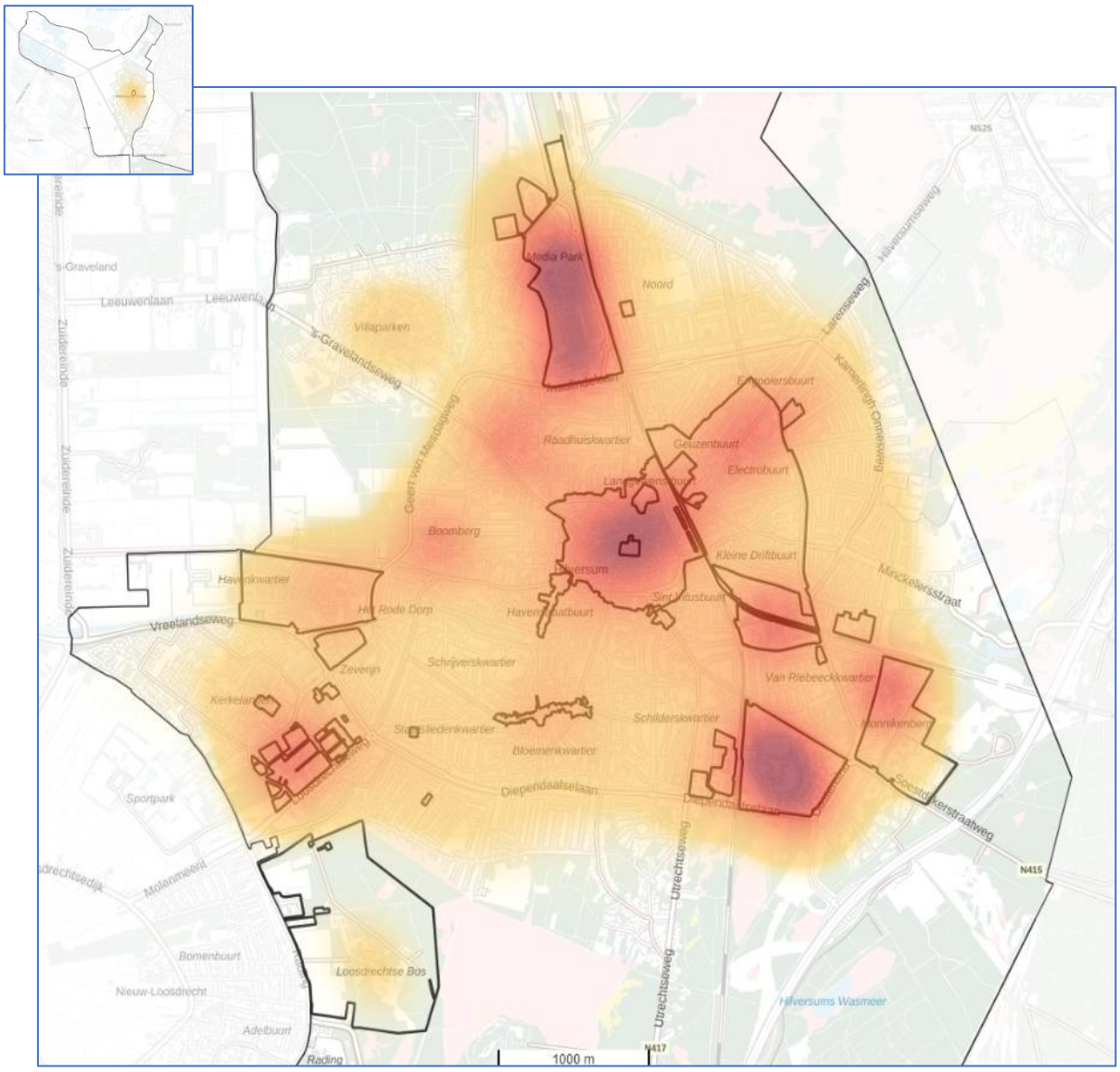

Bron: LISA, bewerking gemeente Hilversum

Werkgelegenheid per soort werklocatie

We onderscheiden formele en gemengde werklocaties. Bedrijventerreinen en kantoorlocaties zijn formele werklocaties. Onder gemengde werklocaties worden alle locaties waar gewerkt wordt, buiten bedrijventerreinen en kantoorlocaties verstaan. Deze milieus kenmerken zich door een mix van onder andere wonen, werken, recreatie en voorzieningen. Soorten van gemengde milieus zijn onder andere centrumgebieden, woonwijken, landelijk gebied, creatieve wijken, productieve wijken en stadsstraten. We volgen hierbij de indeling van provincie Noord-Holland i.v.m. de vergelijkbaarheid. Definities hiervan zijn te vinden in de bijlage.
Zoals onderstaande tabel laat zien bevindt ongeveer 65% van de werkgelegenheid in Hilversum (bijna 31.000 werkzame personen) zich op gemengde werklocaties. Vooral de sectoren gezondheids- en welzijnszorg (ziekenhuislocatie), groot- en detailhandel (o.m. stadscentrum) en specialistische zakelijke diensten zijn daar te vinden. Op kantoorlocaties zijn vooral bedrijven en werkgelegenheid in de sectoren groot- en detailhandel en onderwijs gevestigd. De grootste concentratie van werkgelegenheid in media & ICT en industrie vinden we vooral terug op de bedrijventerreinen en dan vooral het Media Park en de bedrijventerreinen Zuidwest.
In de afgelopen 10/11 jaar heeft er een verschuiving plaatsgevonden: het aantal banen op de formele werklocaties (bedrijventerreinen en kantoorlocaties) is gegroeid, terwijl de gemengde werklocaties juist minder banen huisvestten. De meeste banen bevinden zich op het Media Park (6.132) en Arenapark (4.283), ook in het Centrum (gemengde werklocatie) zijn veel arbeidsplaatsen (4.276) te vinden.
Het totaal aantal banen is ten opzichte van 2010 gelijk gebleven. De groei in 2018-2021 na krimp in de jaren 2012-2017 zorgde ervoor dat we weer terug zijn op het niveau van 2010. Als we kijken naar het afgelopen jaar, dan is de verdeling naar type werklocatie ongeveer gelijk gebleven.

Type werklocatie	Banen in 2010	Banen in 2021 (afgerond)	Groei 2010-2021
Gemengde werklocaties	37.400	31.000	-17%
Bedrijventerreinen	8.200	12.500	52%
Kantoorlocaties (Arenapark/Laapersveld/Station)	3.670	5.700	54%
Totaal	**49.281**	**49.100**	0%

Bron LISA, bewerking gemeente Hilversum

Inzet op behoud en ontwikkeling van aantrekkelijke werklocaties en versterken mediasector
Eerder zagen we al dat het gebrek aan ruimte voor werk ervoor zorgt dat de Hilversumse economie niet goed kan groeien. De sleutel zit aan de fysieke kant: de beschikbaarheid van passende ruimte voor werkgelegenheid op zowel bedrijventerreinen, kantoorlocaties als gemengde werklocaties. De bedrijventerreinen zijn daarbij beter geschikt voor bedrijven die vanwege geluid of geur niet goed in een woonwijk passen. Dit vraagt om een strategie met acties zoals herstructurering/intensivering op werklocaties, het toevoegen van werkfuncties op gemengde locaties en het creëren van schuifruimte op de werklocaties. Daarbij dient de basis op orde te zijn: toekomstbestendige werklocaties zijn groen, goed bereikbaar, duurzaam, veilig en aantrekkelijk voor werknemers en bedrijven. Concreet gaan we hiervoor aan de slag met gebiedsagenda’s voor de werklocaties in Zuidwest, het centrum en het Media Park, waarbij verduurzaming een belangrijk onderdeel is. We faciliteren de verlevendiging van het Media Park tot een bruisende mediacampus. Met de gebiedsontwikkeling op Arenapark, wordt deze locaties dé internationaal aantrekkelijke kantoorlocatie. We zetten in op intensivering van de kantoorfunctie en het toevoegen van woningen en sport wordt. Ook in het stationsgebied wordt de kantoorfunctie geïntensiveerd. En een deel van Crailo wordt ontwikkeld als werklocatie. Naast de kantoorlocaties Arenapark, Stationsgebied en Laapersveld zijn veel kantoorfunctie nu al in de wijken en het centrum te vinden. Voor de toekomst ziet Hilversum aanvullende kansen voor werken in de wijken en in het centrum. Daarbij blijven we in Hilversum kritisch kijken naar het omzetten van kantoorvilla's naar wonen.

Banen per sector op werklocaties

De mediasector is belangrijk voor de werkgelegenheid, meer dan 25% van de banen in Hilversum is gerelateerd aan de media, ICT en creatieve sector. Deze sectoren zijn goed vertegenwoordigd op de bedrijventerreinen, daarna volgt de industrie.

Werkgelegenheid op werklocaties

Op de gemengde werklocaties zijn veel banen in de zorg te vinden, zowel op Monnikenberg als elders in Hilversum. Detailhandel is vooral in het centrum en de andere winkelgebieden gevestigd (gemengde werklocaties).
Nike Retail en NEC Netherlands (telefonie), twee grote bedrijven die beide gevestigd zijn op het Arenapark, vallen onder groot- en detailhandel. Dit zorgt voor het grote aantal banen in deze sector op kantoorlocaties. De MBO-school ROC levert in de sector onderwijs veel banen op het Arenapark.
In de bijlage is per werklocatie het aantal banen en vestigingen naar sector weergegeven. Ook is in de bijlage een overzicht van banen en vestigingen per sector op de drie grootste werklocaties Media Park, Centrum en Arenapark te vinden.

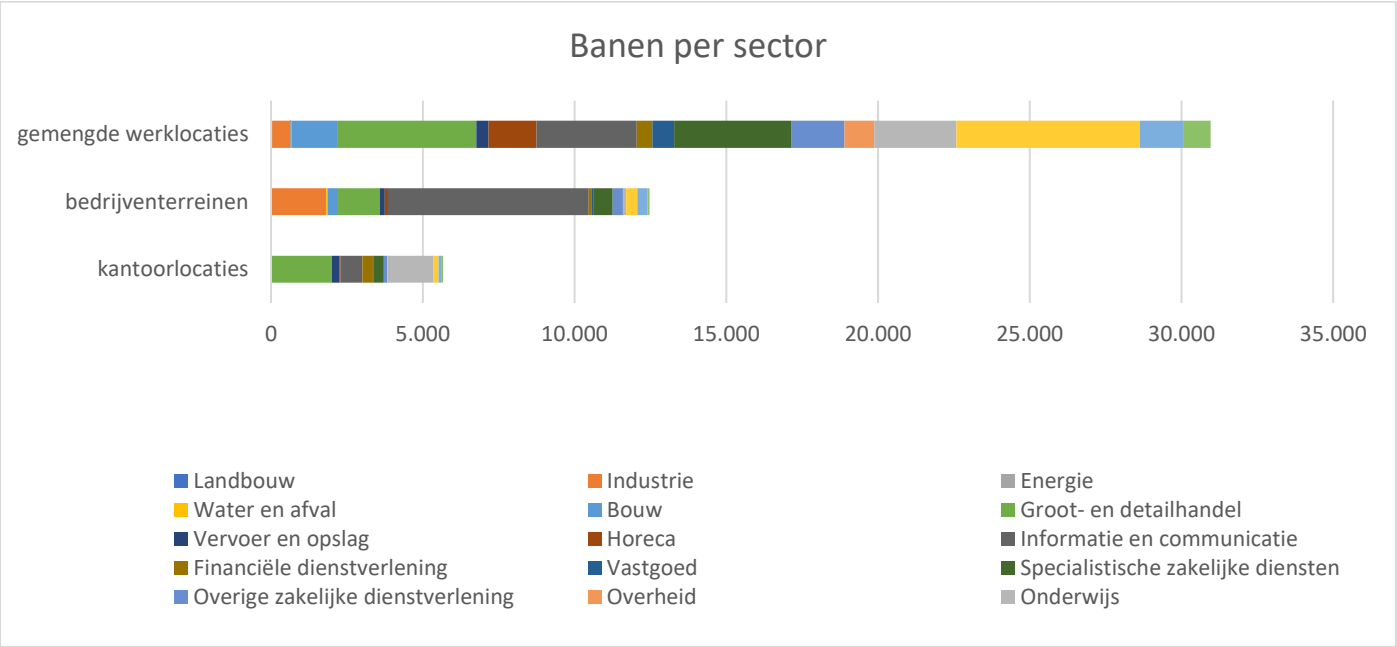

Bron: LISA

Banen per sector	Kantoorlocaties	Bedrijventerreinen	Gemengde werklocaties
Landbouw	0	19	32
Industrie	7	1.799	612
Energie	0	0	14
Water en afval	0	43	13
Bouw	5	344	1.502
Groot- en detailhandel	1.995	1.381	4.593
Vervoer en opslag	252	166	402
Horeca	29	106	1.583
Informatie en communicatie	724	6.606	3.299
Financiële dienstverlening	350	110	512
Vastgoed	9	59	717
Specialistische zakelijke diensten	349	630	3.880
Overige zakelijke dienstverlening	105	330	1.742
Overheid	10	0	975
Onderwijs	1.510	106	2.716
Gezondheids- en welzijnszorg	177	374	6.042
Cultuur, sport en recreatie	80	339	1.420
Overige dienstverlening	65	62	905

Ontwikkeling werklocaties

Ontwikkeling aanbod bedrijventerreinen

Een kwart van de werkgelegenheid is te vinden op bedrijventerreinen. Deze werklocaties zijn een belangrijke motor voor de economie van Hilversum. Bedrijventerreinen hebben een maatschappelijke en economische waarde. Het zijn de plekken waar relatief veel inwoners werken (in nabijheid en daarmee betaalbare reisafstand). Bedrijven die op deze terreinen gevestigd zijn, leveren een bijdrage aan de maatschappelijke opgaven zoals de woningbouwopgave, circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie (bouw- en installatiebedrijven, recycling- en afvalverwerking etc.). Ook zijn er bedrijven gevestigd die diensten leveren waar inwoners om vragen en nabijheid vereisen zoals autogarages, wasstraten, verhuizers, schilders, glazenwassers, particuliere opslag/selfstorage, pakketdiensten, circulaire bouw en duurzame stedelijke distributie. Ook bieden bedrijventerreinen banen en opleidingsfaciliteiten voor praktijkgeschoolden.

Aanbod bedrijventerreinen

Hilversum heeft in 2021 (peildatum 1-1-2021) bijna 90 hectare bedrijventerrein in gebruik. Op dit moment heeft Hilversum geen nieuw uitgeefbaar aanbod beschikbaar dat als formeel bedrijventerrein staat geregistreerd bij de provincie Noord-Holland. Wel beschikken we met de Zwembadlocatie, Crailo en het Circusterrein over drie ontwikkellocaties die geschikt zijn voor bedrijfsruimten. Deze locaties zijn nog niet terstond beschikbaar en moeten eerst bouwrijp gemaakt worden voordat uitgifte mogelijk is. Uiteraard vinden er wel transacties plaats op de bestaande bedrijventerreinen, maar dat gaat om bedrijven die in plaats van elkaar komen en niet om nieuwe toevoegingen. In de cijfers zien we Crailo ook terug bij de harde plannen in Gooi en Vechtstreek (vanwege de samenwerking tussen drie gemeenten). Het gaat om circa 5 hectare (waarvan 3,5 ha aaneengesloten) ruimte die beschikbaar komt voor bedrijven namens Hilversum, Gooise Meren en Laren. Daarnaast zijn er plannen om de Korte Noorderweg, Hunkemöller, Van Son en Venetapark te transformeren naar een woon-werk bestemming. Dit is onderdeel van de ontwikkelingen in 1221. Het aantal m² bedrijfsruimte neemt hier af, het aantal banen blijft echter minimaal in stand binnen de totale gebiedsagenda. We moeten hierbij wel aandacht houden voor het type banen. Op dit moment komen er vooral veel 'kantoor'banen terug, terwijl er veel handel- en reparatiebedrijven gevestigd waren. Een mooi streven zou zijn om nieuwe of terugkerende banen te laten aansluiten bij de aanwezige (beroeps)bevolking in 1221.

Bedrijventerreinen per 1/1/2022	In gebruik	Nu beschikbaar	Zachte plannen	Harde plannen	Transformatie-plannen
Hilversum	89,9 ha	0 ha	0 ha	3,5 ha	3 ha
Gooi en Vechtstreek	310,1 ha	2,2 ha	0 ha	8,0 ha	13 ha

Bron: Atlas Plabeka

Ontwikkeling kantorenmarkt

De kantorenleegstand in heel Hilversum bedraagt volgens de monitor Plabeka van provincie Noord-Holland circa 10% (Maar is waarschijnlijk lager, zie bovenstaande toelichting) en ligt onder het leegstandspercentage van de Metropoolregio Amsterdam (12%). Bekijken we de leegstandscijfers specifieker dan zien we dat het leegstandspercentage waarschijnlijk lager ligt, omdat de situatie van een aantal panden niet goed in deze cijfers is verwerkt. Een relatief groot kantoorpand aan de Naarderweg in Hilversum is volledig meegenomen in het leegstandscijfer, terwijl dit pand grotendeels is verhuurd. Daarnaast zijn twee panden (op de Wilhelminastraat en de LTS-locatie op Kerkelanden) ook volledig opgenomen in de leegstandscijfers terwijl een groot deel van het oppervlak wel in gebruik is genomen of herontwikkeld wordt. Op een aantal locaties is er sprake van strategische leegstand en daarmee zijn panden niet meer beschikbaar voor de markt vanwege transformatieplannen, of zijn kantoorpanden voor korte of langere termijn beschikbaar gesteld voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne of een andere invulling (o.a. Heuvellaan, Philipslocatie, Thebe/voormalige Rabobankpand op het Arenapark). Ook deze locaties maken nu nog onderdeel uit van het leegstandspercentages (van totaal, formele kantorenlocaties en gemengde locaties). De optelsom schept een beeld van een schaars kantorenaanbod, waarvan de leegstand rond frictieniveau ligt. Vanuit economisch oogpunt is dit zorgelijk, omdat het een gezonde bedrijvendynamiek belemmert. De leegstaande kantoorpanden die in Hilversum korter dan drie jaar leegstaan, de courante leegstand, is 6%. Dit ligt onder de norm voor gezonde courante frictieleegstand van 8%.

In 2021 is ruim 14.000 m² kantoren onttrokken, deze kantoormeters zijn omgezet naar andere functies zoals wonen. Voor toekomstbestendige locaties zetten we regelmatig in op een mix van wonen en werken. Bijvoorbeeld bij de herontwikkeling van Heuvellaan 50, naar 50% wonen en 50% werken. Het oorspronkelijke plan van de ontwikkelaar van dit voormalige VARA-complex ging uit van functiewijziging van 100% werken naar 100% wonen. Dit biedt ruimte voor een betere invulling dankzij een moderne mix van wonen en werken. Enerzijds gaat door het plan voor Heuvellaan 50 een deel van de voorraad werklocaties verloren: 50% van de bestaande ±6.500 m² BVO aan werkruimte wordt met dit ontwikkelplan getransformeerd. Anderzijds wordt dit momenteel niet courante aanbod gemoderniseerd, passend bij de wensen en eisen van de huidige tijdsgeest en met toekomstbestendigheid.

Totale kantoren-markt	Betrokken 2021 in m²	Aandeel van de voorraad	Onttrekking 2021 in m²	Voorraad 1/1/2022 in m²	Leegstand 1/1/2022 in m²	Courante leegstand	Incourante leegstand	% leegstand 1/1/2022
Hilversum	20.900	3%	14.100	658.000	66.800	41.700 (6%)	25.200	< 10%, rond 8%*
MRA	437.100	4%	Niet bekend	12.305.000	1.462.900	909.500 (7%)	511.100	12%
	Norm voor gezonde courante frictieleegstand					8%		

Bron: Plabeka monitor 2022, *zie bovenstaande tekst voor toelichting

Formele kantorenlocaties

De leegstand op onze formele kantorenlocaties Arenapark, Laapersveld en Stationsgebied is vanwege bovenstaande correctie ook minder dan 10%, naar verwachting rond de 8%. Helaas is het niet mogelijk om een exact percentage te presenteren.

Formele kantorenlocaties	Voorraad 1/1/2022 in m²	Leegstand 1/1/2022 in m²	Courante leegstand	Incourante leegstand	% leegstand 1/1/2022
Hilversum	157.000	16.100	8%	2%	< 10%, rond 8%
Norm voor gezonde courante frictieleegstand			8%		

Bron: Plabeka monitor 2022

Kantoren op gemengde locaties

Naast deze formele kantorenlocaties zijn kantoren op gemengde locaties gevestigd, dit zijn bijvoorbeeld kantoren in woonwijken, op bedrijventerreinen of in centra. I.v.m. bovenstaande correctie ligt de kantorenleegstand op deze locaties rond of onder de frictieleegstand (8%).

Kantoren op gemengde locaties	Voorraad 1/1/2022 in m²	Leegstand 1/1/2022 in m²	Courante leegstand	Incourante leegstand	% leegstand 1/1/2022
Hilversum	500.700	50.700	28.400	22.300	<10%, rond 8%
Norm voor gezonde courante frictieleegstand			8%		

Bron: Plabeka monitor 2022

In het afgelopen jaar is de vraag naar ruimte voor werken onverminderd groot geweest. Zowel voor bedrijfsruimten als kantoren geldt dat de behoefte uit de markt groot is, maar het aanbod afneemt. Dit zien we terug in de lage leegstandscijfers en het feit dat er geen direct uitgeefbare kavels meer beschikbaar zijn. Zelfs panden die eerder als incourant beschouwd werden, worden nu door de markt opgenomen. Tegelijkertijd zijn er 14.100 m² kantoorfuncties op vooral gemengde locaties aan de markt onttrokken en daarmee omgezet naar andere functies, vooral wonen.

Ontwikkeling winkelmarkt

Het beschikbare aantal winkelmeters in Hilversum (in winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners) is het afgelopen decennium gedaald en ligt structureel onder het gemiddelde van Nederland. Het aantal winkels (verkooppunten) per 1.000 inwoners daalt in Hilversum sterker dan in het gemiddelde van Nederland. Vanwege het online winkelgedrag en schaalvergroting van bijvoorbeeld supermarkten en bouwmarkten daalt het aantal verkooppunten de afgelopen 10 jaar. Hilversum heeft relatief veel kleinere winkelunits. Dit blijkt de combinatie “meer verkooppunten en minder winkelmeters” dan gemiddeld in Nederland.

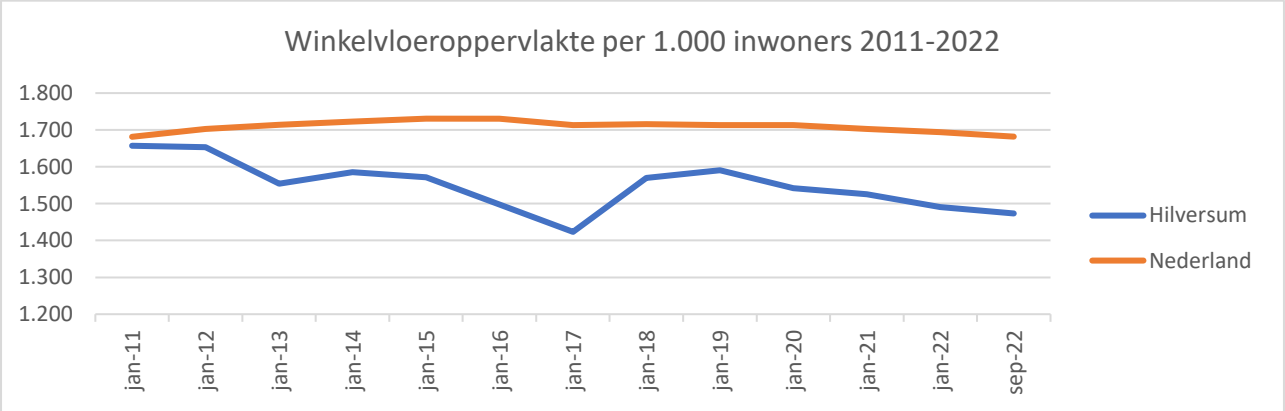

Winkel-oppervlakte per 1000 inwoners	jan 2011	jan 2012	jan 2013	jan 2014	jan 2015	jan 2016	jan 2017	jan 2018	jan 2019	jan 2020	jan 2021	jan 2022	sep 2022
Hilversum	1.657	1.653	1.555	1.585	1.572	1.497	1.423	1.570	1.591	1.542	1.525	1.491	1.473
Nederland	1.681	1.702	1.714	1.723	1.731	1.730	1.713	1.716	1.714	1.713	1.702	1.694	1.682

Bron: Locatus

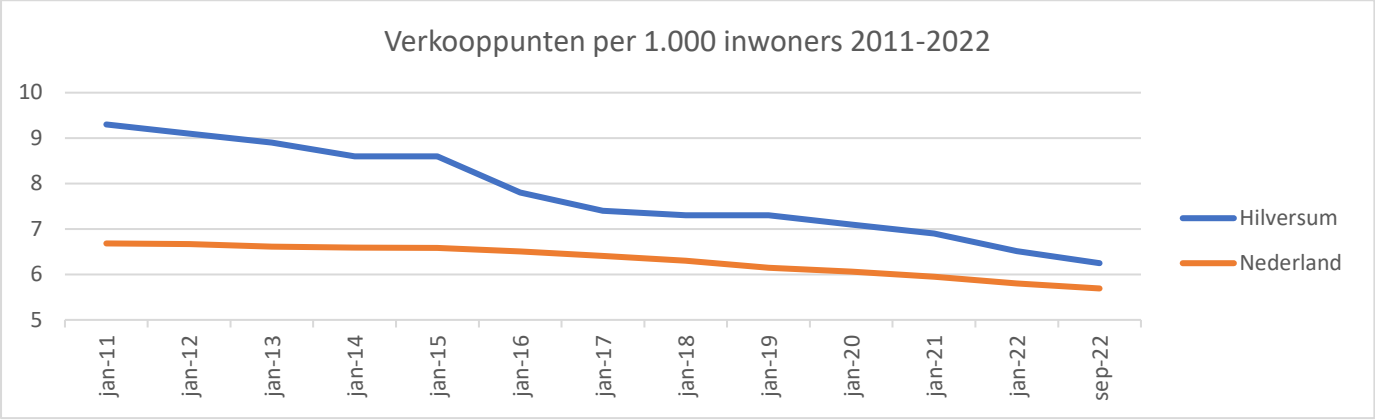

Bron: Locatus

Verkooppunten per 1.000 inwoners	jan 2011	jan 2012	jan 2013	jan 2014	jan 2015	jan 2016	jan 2017	jan 2018	jan 2019	jan 2020	jan 2021	jan 2022	sep 2022
Hilversum	9,3	9,1	8,9	8,6	8,6	7,8	7,4	7,3	7,3	7,1	6,9	6,5	6,2
Nederland	6,7	6,7	6,6	6,6	6,6	6,5	6,4	6,3	6,1	6,1	5,9	5,8	5,7

Leegstand winkelmarkt

De leegstand in de detailhandel ligt structureel boven het gemiddelde van alle centrumgemeenten, gemeenten in de grootteklasse 50.000 – 100.000 inwoners en de provincie Noord-Holland. De leegstand neemt de afgelopen jaren wel iets af in Hilversum.

Het leegstandpercentage in Hilversum is met 14% momenteel gelijk aan de benchmark van steden tussen de 50.000 – 100.000 inwoners. In dit hoofdstuk gaan we verder in op de leegstand per winkelgebied. We vergelijken de leegstand met soortgelijke centra uit het koopstromenonderzoek dat eind 2021/begin 2022 in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant is uitgevoerd

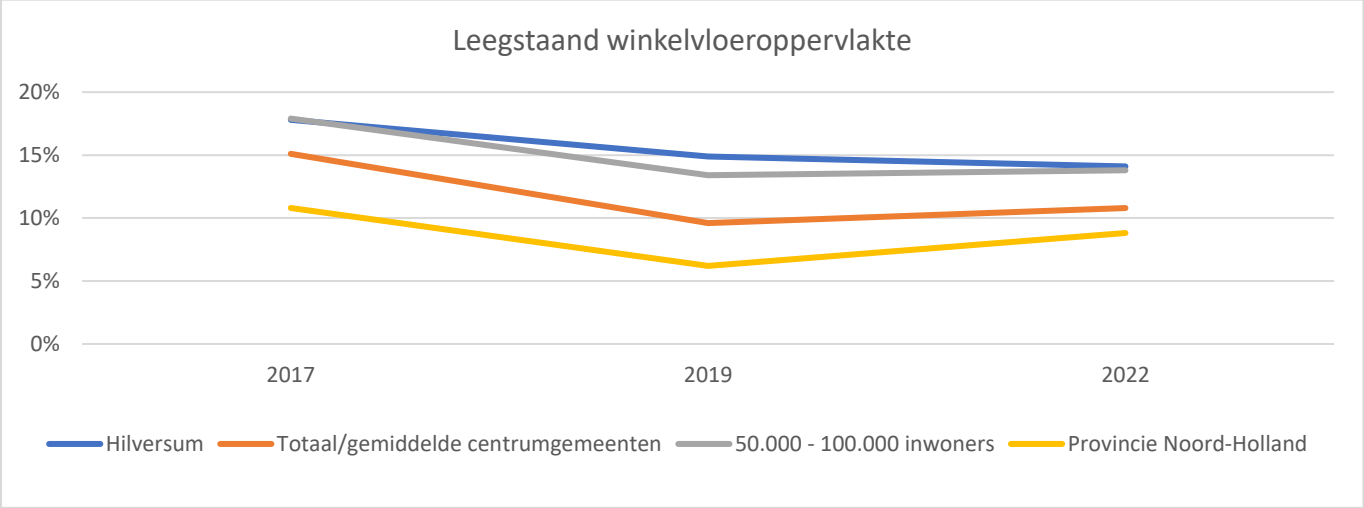

Bron: Locatus

Leegstand winkelvloeroppervlakte	2017	2019	2022
Hilversum	18%	15%	14%
Totaal/gemiddelde centrumgemeenten	15%	10%	11%
50.000 - 100.000 inwoners	18%	13%	14%
Provincie Noord-Holland	11%	6%	9%

Centrum

Het centrum van Hilversum heeft belangrijke functie voor de inwoners van Hilversum en heeft een regionale aantrekkingskracht. In de afgelopen jaren heeft het centrum van Hilversum een behoorlijke ontwikkeling doorgemaakt met onder andere de nieuwe inrichting van het Marktplein, de plannen voor het Stationsgebied en diverse woningbouwontwikkelingen. De geplande verplaatsing van de bibliotheek en de herinrichting van de Kerkbrink komt hier nog bij. Net als in andere centra heeft de coronapandemie in Hilversum centrum impact gehad, naast de dynamiek die in centrumgebieden speelt. Bezoekers aan centra willen meer ontmoeten en beleven, wat effect heeft op winkels, horeca en leisure. Om het centrum van Hilversum toekomstbestendig te laten zijn, werken we gezamenlijk met betrokkenen zoals ondernemers(verenigingen), cultuur en inwoners aan een gebiedsagenda. De leegstand in het centrum ligt het afgelopen jaar rond de 13% van het winkelvloeroppervlakte en 11% van het aantal verkooppunten. Het leegstaande winkelvloeroppervlakte is ten opzichte van 2018 gedaald. In september 2022 is de leegstand in het centrum gelijk aan de benchmark met 12% van het winkeloppervlakte en 10% van het aantal verkooppunten. De benchmark bestaat uit centra met een aanbod van 100.000 – 200.000 m² in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Utrecht (bron: Koopstromenonderzoek 2021, www.kso2021.nl).

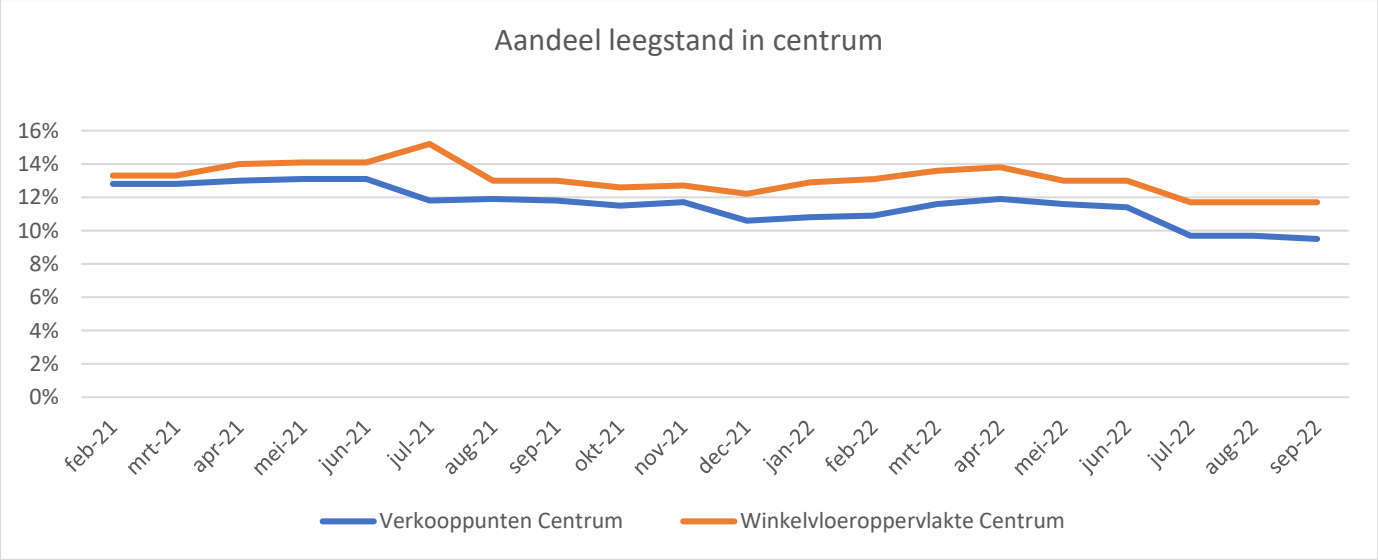

Bron: Locatus

Wijkwinkelcentra en perifere locaties

Het winkelgebied De Gijsbrecht heeft met 3% leegstand een goede positie ten opzichte van soortgelijke centra met een leegstandpercentage van 7%. De perifere locatie op het Havenkwartier waar vooral bouwmarkten en woonwinkels gevestigd zijn heeft geen leegstand, terwijl in soortgelijke concentraties gemiddeld 9% van de verkooppunten en 4% van de winkelmeters leegstaat Hilversum heeft een aantal wijkwinkelcentra waarbij de basis de dagelijkse boodschappen zijn. De supermarkt(en) en verswinkels worden in deze centra aangevuld met snackbars, commerciële dienstverlening zoals kappers, etc.. Behalve de Meenterf en Riebeeck Galerij hebben de wijkwinkelcentra met minder dan 2.500 m² minder leegstand dan de benchmark. De Riebeeck Galerij heeft een nieuwe eigenaar en de supermarkt is inmiddels verbouwd, waardoor de leegstand deels is opgevuld. De winkelgebieden Seinhorst, Kerkelanden en Larenseweg-van der Heijdenstraat zijn helemaal gevuld en hebben geen leegstand. Deze Hilversumse centra presteren daarmee een stuk beter dan de centra in de benchmark (koopstromenonderzoek 2021). Al met al een positief beeld voor Hilversum in vergelijking met andere centra. Dit wil echter niet zeggen dat er geen werk aan de winkel is, want de opgaven vanwege online winkelen, mobiliteit en een slinkend aanbod blijven de komende jaren effect hebben op de centra.

Onze inzet: samen werken aan levendige, toekomstbestendige centrumgebieden
We zetten met ondernemers en stakeholders in op levendige, toekomstbestendige gebieden. Concreet ondersteunen we, naast de gebiedsagenda centrum, bijvoorbeeld ook de voorbereiding en uitvoering van de herinrichting van de Gijsbrecht. Ook gaan we een verkenning starten naar de toekomst van aanloopstraten.

Arbeidsmarkt en sociaal domein

Het werkloosheidscijfer is een belangrijke indicator van de stand van de economie en de beschikbaarheid van arbeidskrachten. In dit hoofdstuk zoomen we in op het werkloosheidscijfer en de duur hiervan.

Werkloosheidspercentage

De beroepsbevolking in Hilversum bestaat uit bijna 49.000 inwoners, dit zijn werkenden en werkzoekenden zonder baan in de leeftijd van 15 tot 75 jaar. In 2021 is in Hilversum 4,3% van de beroepsbevolking werkloos, in Nederland is dit werkloosheidspercentage 4,2% en in de regio Gooi en Vechtstreek 3,9%. Hilversum volgt, net als Gooi en Vechtstreek, de landelijke tendens. Vanaf 2014 tot en met 2019 daalde het werkloosheidspercentage, in 2020 steeg dit licht. In 2021 is de daling weer ingezet. De vraag is of de daling doorzet, vanaf september 2022 is er landelijk weer een stijging te zien. Landelijk, en ook in Hilversum, staat de economie onder druk door een blijvende onzekerheid over de effecten van de coronacrisis, ontwikkelingen op de energiemarkt en toenemende inflatie.

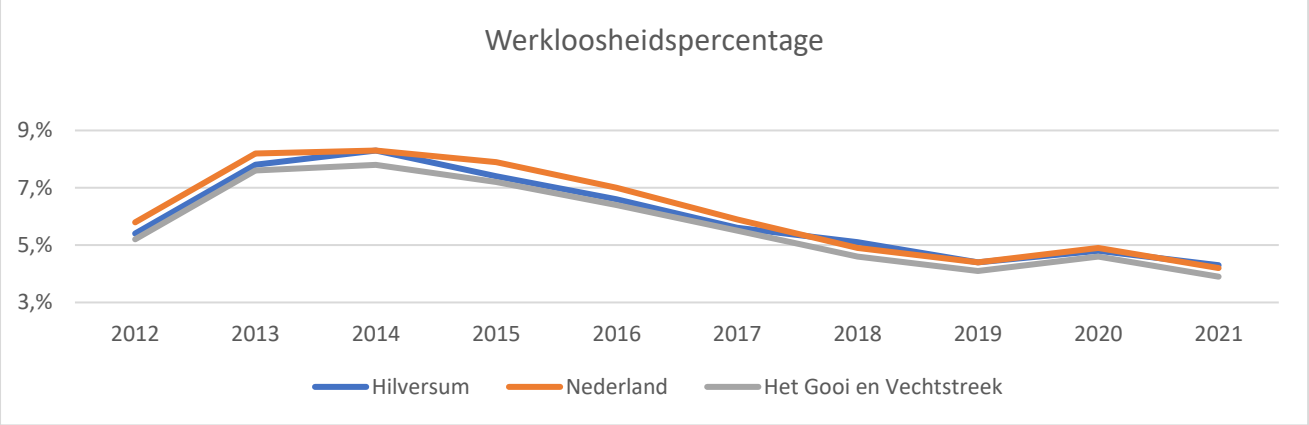

Bron: CBS

WW-uitkering

Een deel van de werklozen ontvangt een WW-uitkering. In Hilversum ontvangt 1,8% van de beroepsbevolking in augustus 2022 een WW-uitkering. Dit is 0,2% hoger dan in Nederland (1,6%) en gelijk aan de regio Gooi en Vechtstreek. Het aantal WW-uitkeringen is het afgelopen jaar gedaald in Hilversum, vooral het aantal WW-uitkeringen met als duur minder dan 6 maanden en 6 tot 12 maanden is afgenomen. Vanwege de al eerder genoemde kostencrisis, verwachten we dat het aantal WW-uitkeringen zal toenemen de komende periode. We monitoren dit nauwlettend en zetten in op ondersteuning, waar nodig met extra capaciteit.

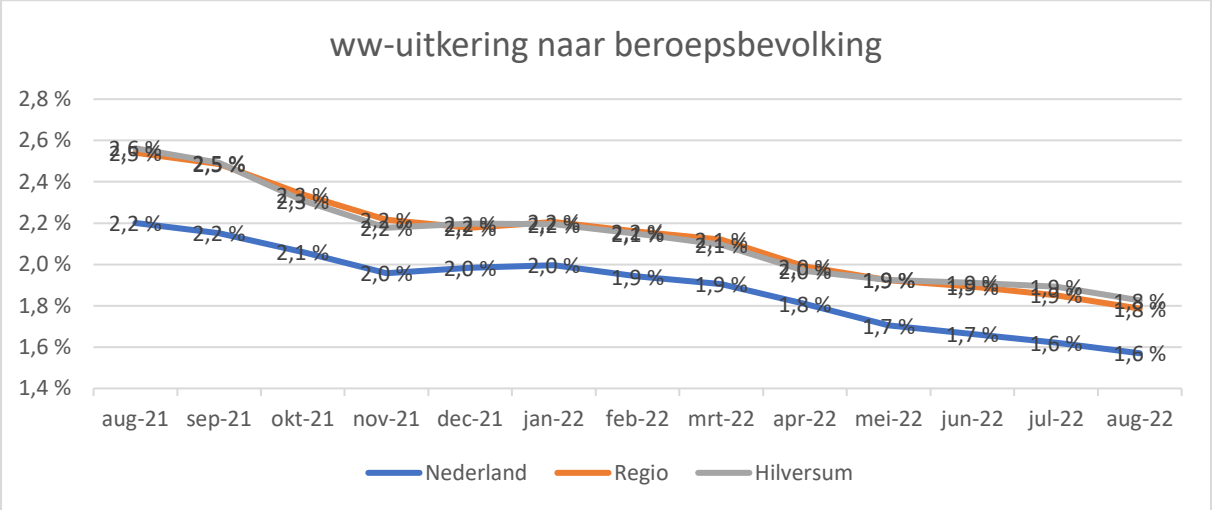

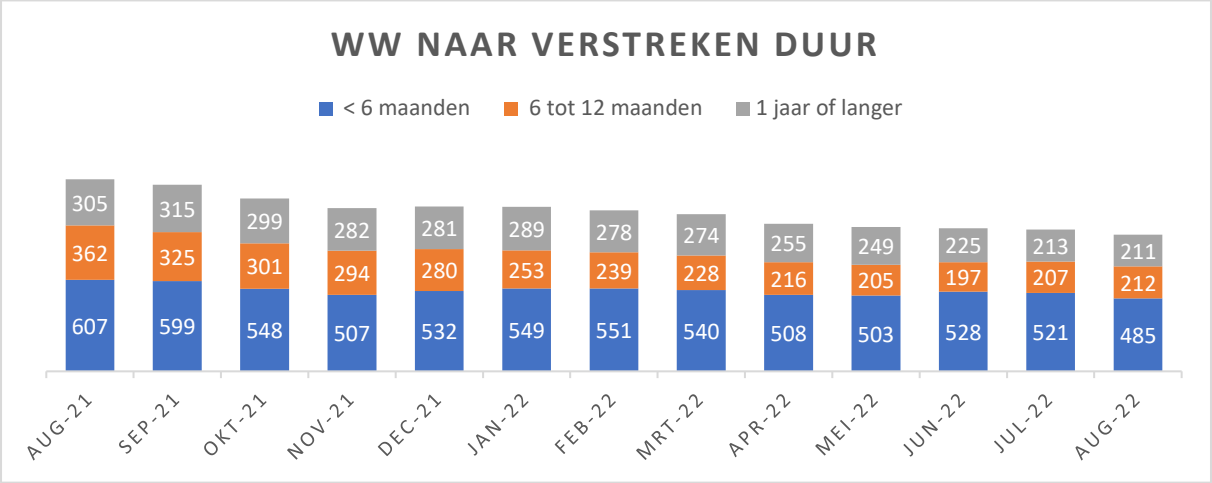

Bron: UWV

Verborgen werkloosheid

Naast de geregistreerde werkloosheid is er vooral onder ZZP-ers sprake van verborgen werkloosheid. In tijden van economische crisis, zoals de huidige kostencrisis en eerdere coronacrisis, verdient een deel van de ZZP-ers minder dan het minimum loon en kunnen zij bijna als werkloos worden gezien, maar staat deze groep niet als dusdanig geregistreerd. Er is voor deze groep ook (bijna) geen sociaal vangnet omdat zij geen premies betalen en daardoor ook geen recht hebben op een WW-uitkering in het geval van werkloosheid.

Onze inzet: ondersteuning van ZZP-ers, ook bij financiële problemen

ZZP-ers kunnen, net als alle ondernemers, bij ons terecht voor advies en ondersteuning op het gebied van o.a. locatieadvies of het verbinding leggen met netwerken. Wij ondersteunen ZZP-ers met financiële problemen met onder andere ondersteuning door de inzet van relatiebeheerders, betalingsregelingen of uitstel van betalingen (voor Tozo-krediet of woonlastennota), bijstand voor zelfstandigen (Bbz) en schuldhulpverlening, subsidies voor ondernemersvereniging, herstelfonds corona, inzet voor verduurzaming, etc.. Ook is het tarief voor Onroerend Zaak Belasting (OZB) voor niet-woningen voor 2023 minimaal verhoogd met 1,5% en is er een lagere precariobelasting voor 2022. We monitoren deze zorgelijke signalen. Mocht blijken dat de regelingen vanuit het Rijk en de lokale regelingen onvoldoende steun bieden, dan verkennen we de mogelijkheid van aanvullende lokale maatregelen.

Beroepsbevolking

Introductie

De arbeidsmarkt in Hilversum stelt iedereen, net als in Nederland, voor uitdagingen. In Hilversum (en steeds meer steden) neemt de potentiële beroepsbevolking de komende jaren af. Tegelijkertijd neemt de spanning op de arbeidsmarkt in veel sectoren toe. Als special zoomen we daarom dit jaar in dit hoofdstuk verder in op de beroepsbevolking. De aanwezigheid van voldoende en passend personeel is een reden voor bedrijven om zich in Hilversum te vestigen en te blijven. Bij investeringen in een toekomstbestendige beroepsbevolking wordt het grootste volume bereikt via de groep werkenden. Dit hoofdstuk geeft een nadere analyse van deze belangrijke groep.

Onze inzet: investeren in human capital, speerpunten arbeidsmarktkrapte en leven lang leren
Hilversum investeert samen met de regio Gooi- en Vechtstreek, arbeidsmarktregio's en de Utrecht Talent Alliantie in de huidige en toekomstige beroepsbevolking. Twee uitdagingen staan centraal: de aanpak van structurele arbeidskrapte in cruciale sectoren en inwoners stimuleren om te blijven investeren in hun human capital. Deze analyse geeft aanknopingspunten om de match tussen beroepsbevolking en banen in Hilversum te verbeteren en de arbeidsparticipatie te verhogen. Via human capital zet Hilversum in op versterking van de economische structuur voor de langere termijn. Daarnaast laat Hilversum momenteel samen met het UWV een businesscase uitvoeren naar een mogelijk regionaal werkcentrum waar alle arbeidsmarktdienstverlening in de toekomst ondergebracht kan worden. Dit is in lijn met de nieuwe arbeidsmarktinfrastructuur die het Rijk momenteel voorbereidt.

Opbouw potentiële beroepsbevolking

De potentiële beroepsbevolking zijn alle inwoners van 15 tot 75 jaar. De groep kan worden onderverdeeld in personen die tot de werkzame, de werkloze of de niet-beroepsbevolking behoren.
De beroepsbevolking bestaat uit werkenden en werkzoekenden zonder baan in de leeftijd van 15 tot 75 jaar. Het gaat dan om minstens 1 uur per week betaalde arbeid (werkzame beroepsbevolking) of werkzoekenden die recent naar betaald werk zochten en daarvoor direct beschikbaar is (werkloze beroepsbevolking). De werkzame beroepsbevolking is werknemer en/of zelfstandig ondernemer met of zonder personeel.
De niet-beroepsbevolking bestaat uit personen van 15 tot 75 jaar die geen betaald werk hebben, niet recent naar werk hebben gezocht en/of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Het gaat vooral om scholieren en studenten, mensen die zorgen voor gezin of huishouden, arbeidsongeschikten en gepensioneerden. Onderstaand figuur geeft weer hoe de potentiële beroepsbevolking opgebouwd is. In dit hoofdstuk richten wij ons op de beroepsbevolking in Hilversum, de rechterkant van onderstaand schema.

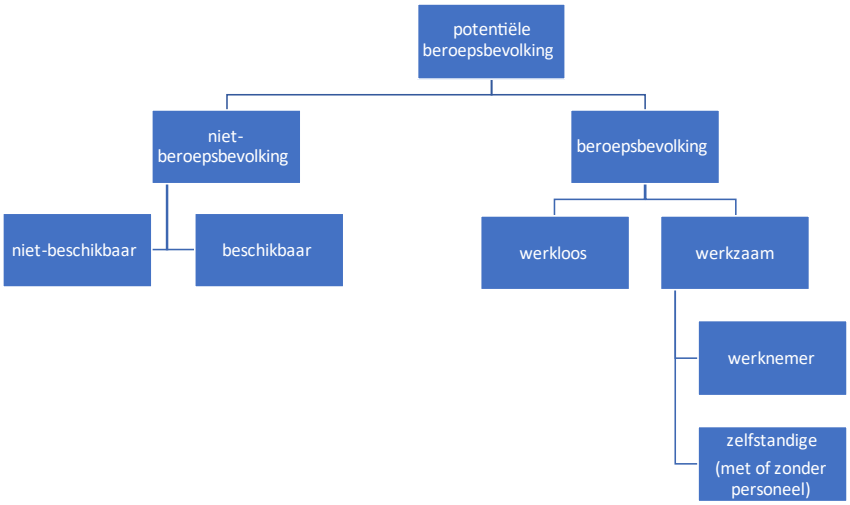

De potentiële beroepsbevolking bestond in 2021 uit 67.000 inwoners in Hilversum. In de afgelopen 10 jaar is dit met 4.000 inwoners toegenomen. Niet iedereen in de leeftijdsgroep 15 tot 75 jaar participeert op de arbeidsmarkt, vanwege bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid, pensioen of studie. In Hilversum bestaat deze groep uit 18.000 personen, een vrij constant aantal over de afgelopen 10 jaar. Van de 67.000 inwoners tussen 15 t/m 75-jarigen, behoorden bijna 49.000 tot de beroepsbevolking. Dit zijn 5.000 personen meer dan in 2012. Ongeveer 80% van de beroepsbevolking is werknemer en 20% zelfstandige met of zonder personeel. Let op: deze gegevens zijn afgerond op duizendtallen.

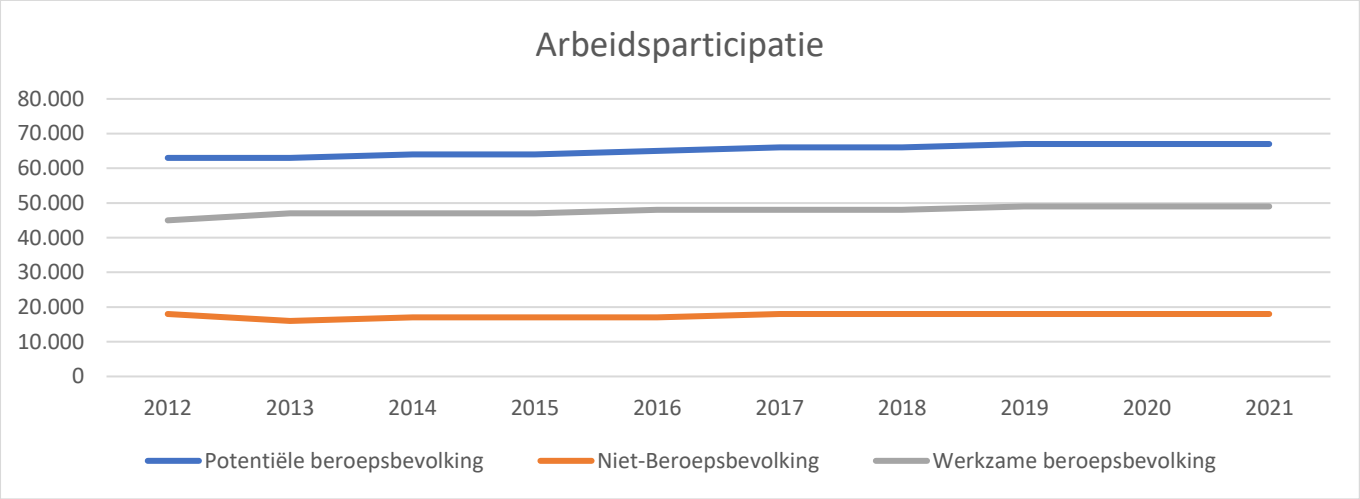

Jaar	Potentiële beroepsbevolking	Niet-Beroepsbevolking	Werkzame beroepsbevolking
2012	63.000	18.000	45.000
2013	63.000	16.000	47.000
2014	64.000	17.000	47.000
2015	64.000	17.000	47.000
2016	65.000	17.000	48.000
2017	66.000	18.000	48.000
2018	66.000	18.000	48.000
2019	67.000	18.000	49.000
2020	67.000	18.000	49.000
2021	67.000	18.000	49.000

Bron: CBS, afgerond naar duizendtalen

Arbeidsdeelname vergeleken

De arbeidsdeelname per 1.000 inwoners groeit in Hilversum, net als zoals in de rest van Nederland. De laatste 10 jaar is de arbeidsdeelname per 1.000 in Hilversum gemiddeld hoger dan in Nederland maar lager dan Noord-Holland. Het afgelopen jaar komt Hilversum hoger uit dan Noord-Holland en Nederland.
Als we echter naar de demografische ontwikkeling van Hilversum kijken, zien de dat de potentiële beroepsbevolking (en daarmee de werkzame beroepsbevolking) vanaf 2030 daalt en de totale bevolking juist groeit. De verwachting is dat de Hilversumse bevolking groeit en vergrijst. De leeftijdsopbouw verandert, het aandeel ouderen in de bevolking neemt toe. Deze vergrijzing heeft tot gevolg dat er vanaf 2023 een steeds kleiner aantal mensen werkt (krimpende beroepsbevolking) terwijl tegelijkertijd een steeds grotere groep zorg nodig gaat hebben. Dit betekent dat de banen in Hilversum steed meer ingevuld moeten worden door werknemers die niet in Hilversum wonen. Dit veroorzaakt vervolgens een toename van het woon-werkverkeer en een grotere mobiliteitsdruk.

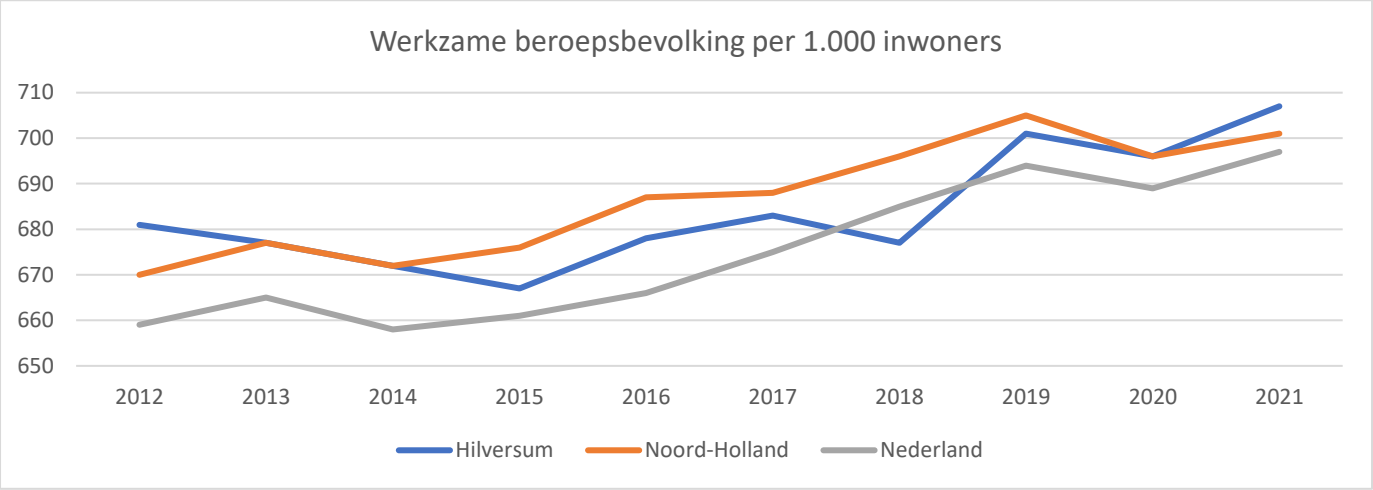

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Werkzame beroepsbevolking per 1000 inwoners	Hilversum	Noord-Holland	Nederland
2012	681	670	659
2013	677	677	665
2014	672	672	658
2015	667	676	661
2016	678	687	666
2017	683	688	675
2018	677	696	685
2019	701	705	694
2020	696	696	689
2021	707	701	697

Door de combinatie van een krimpende beroepsbevolking en vergrijzing is het de verwachting dat de huidige tekorten in essentiële sectoren zoals zorg en onderwijs niet makkelijk opgelost worden. Daar bovenop zien we dat het onbenut arbeidspotentieel met name toeneemt onder de groep inwoners met een arbeidsbeperking. Deze kwamen vroeger in de Wsw of de Wajong terecht. De komende jaren zal deze groep verder toenemen omdat de toegang tot de Wajong en Wsw is afgesloten sinds 2015 (behalve voor volledig arbeidsbeperkten). Arbeidstoeleiding van deze groep inwoners vereist een langdurige en consequente aanpak waarbij ook drempels bij werkgevers moeten worden weggenomen.

Figuur 2.1: Prognose van demografische ontwikkeling van Hilversum tussen 2020 en 2050

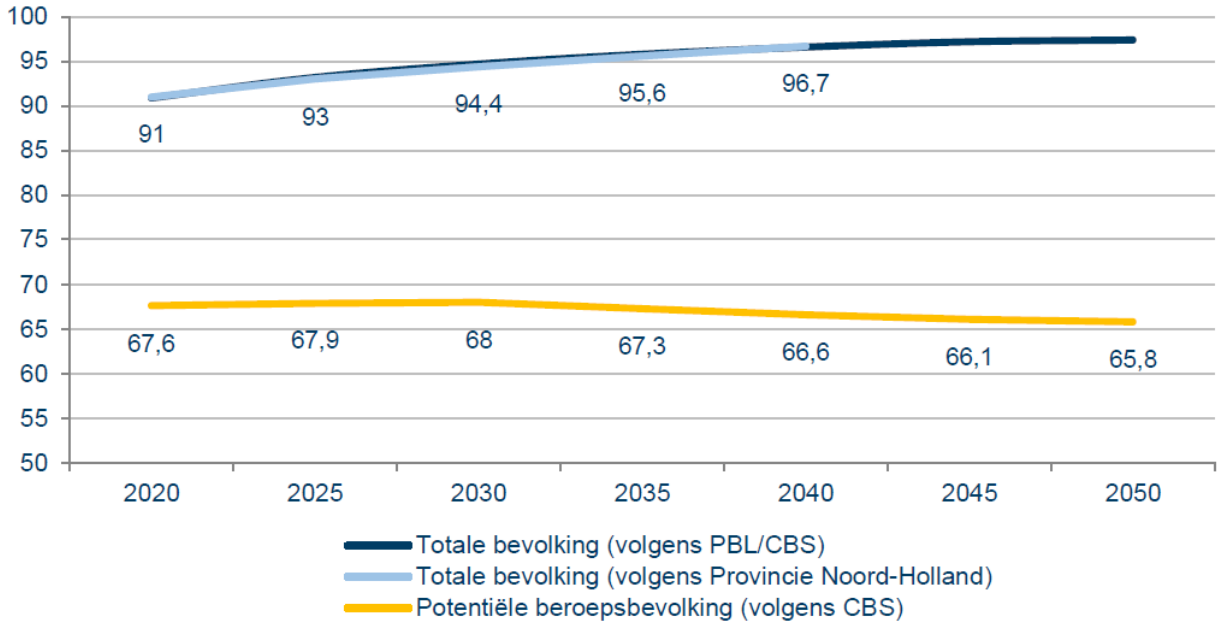

Bron: CBS (2021) en Provincie Noord-Holland (2021)

Opleidingsniveau

In 2021 is 46% van de beroepsbevolking in Hilversum hoogopgeleid, 36% is middelbaar opgeleid en 18% laag opgeleid. Ten opzichte van Nederland heeft Hilversum 2% meer laagopgeleiden en 5% meer hoogopgeleiden inwoners. De middelbaar opgeleide groep is kleiner dan het Nederlands gemiddelde. Het opleidingsniveau in Noord-Holland is vergelijkbaar met dat van Hilversum. Het huidige arbeidsmarktprofiel maakt duidelijk dat vooral het aantal banen op lager en middelbaar niveau mag groeien, voor een betere aansluiting op de beroepsbevolking. Tegelijkertijd verwachten we dat steeds meer banen voor lager opgeleiden verdwijnen uit de regio. Dit komt o.a. door digitalisering, robotisering en goedkopere bedrijfsruimten elders.

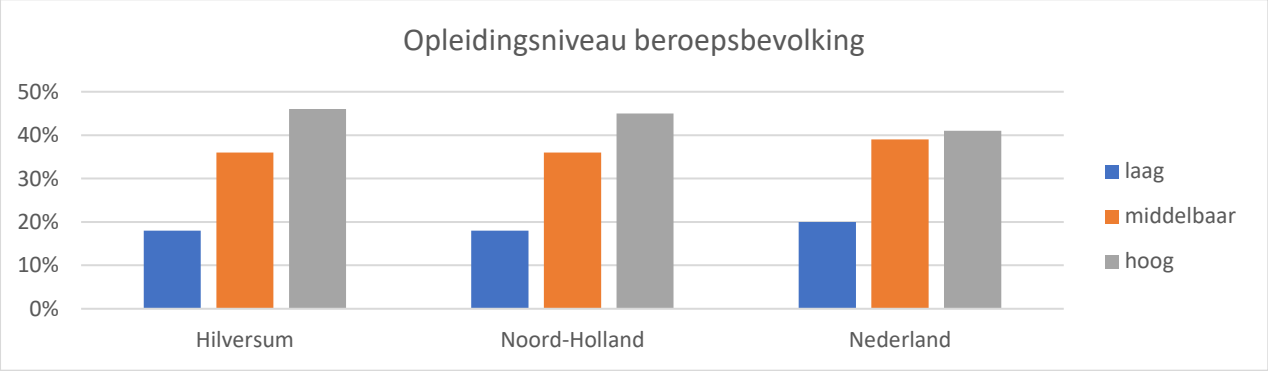

Bron: waarstaatjegemeente

2021	Laag		Middelbaar	Hoog
Hilversum	18%		36%	46%
Noord-Holland	18%		36%	45%
Nederland	20%		39%	41%

Leeftijdsopbouw

In 2021 is 16% van de beroepsbevolking 15-25 jaar, 42% is 25-45 jaar en 42% is tussen de 45-75 jaar. Sinds 2013 is het aandeel jongeren (+1%) en ouderen (+2%) iets gestegen, terwijl de groep 25-45 jarigen relatief kleiner (-3%) is geworden. De verwachting is dat vanaf 2030 de potentiële beroepsbevolking daalt terwijl de totale bevolking juist groeit. Hiermee groeit en vergrijst de Hilversumse bevolking. Deze vergrijzing heeft tot gevolg dat er vanaf 2030 een steeds kleiner aantal mensen werkt (krimpende beroepsbevolking).

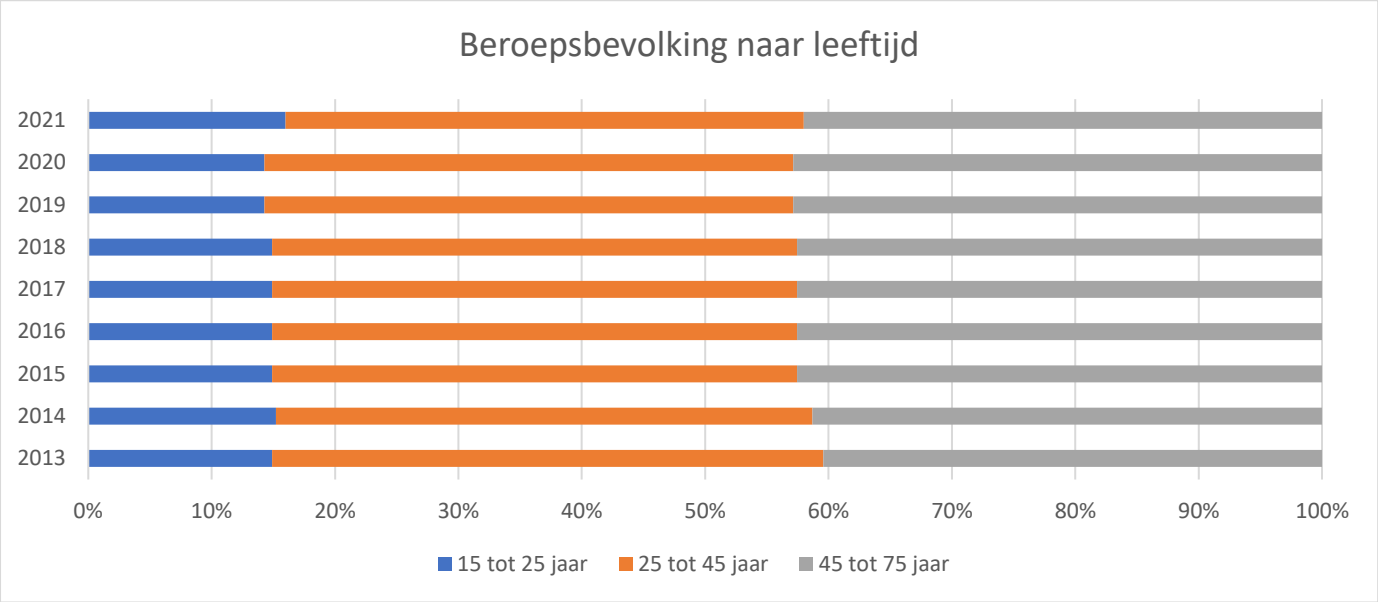

Bron: waarstaatjegemeente

Leeftijd	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
15 tot 25 jaar	15%	15%	15%	15%	15%	15%	14%	14%	16%
25 tot 45 jaar	45%	43%	43%	43%	43%	43%	43%	43%	42%
45 tot 75 jaar	40%	41%	43%	43%	43%	43%	43%	43%	42%

Zelfstandige zonder personeel

Het tweede onderwerp dat we in eenmalig verder uitlichten is de groep zelfstandigen zonder personeel (ZZP-ers). ZZP-ers zijn al jaren een grote groeiende groep van ondernemers in Hilversum.

Introductie

Zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) spelen een steeds belangrijkere rol in de Nederlandse economie. Flexibele arbeid is een belangrijk deel van de arbeidsmarkt. Ook in Hilversum is een steeds grotere groep zzp-ers werkzaam, vooral in de sectoren media, bouw en ICT. Het toegenomen aandeel van zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking heeft het economisch belang van deze groep vergroot.
Volgens CBS telde Nederland in 2021 1,1 miljoen zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Het gaat hierbij om personen waarvoor een werkkring als zelfstandige de hoofdbaan is. Als ook mensen worden meegeteld waarvoor zzp-schap een bijverdienste is, dan ligt dit aantal nog hoger. In 2020 hadden in Nederland 1,6 miljoen personen inkomsten als zzp'er; voor 975 duizend was het hun belangrijkste inkomensbron. De groep zzp'ers is zeer divers en verdeeld over alle bedrijfstakken. ZZP-ers zijn relatief vaak 45-plus en mannen zijn oververtegenwoordigd (CBS).
In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de groep zelfstandige zonder personeel (zzp-ers) in Hilversum. Een zzp-er verricht arbeid voor eigen rekening of risico

- in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer), of
- als directeur-grootaandeelhouder (dga), of
- als overige zelfstandige (bijvoorbeeld in een zelfstandig uitgeoefend beroep), én
- die daarbij geen personeel in dienst heeft.

Ontwikkeling

Hilversum heeft relatief veel zzp-ers ten opzichte van het aantal werkenden, zowel vergeleken met Nederland als met de benchmark van gemeenten tussen de 80.000 en 100.000 inwoners.

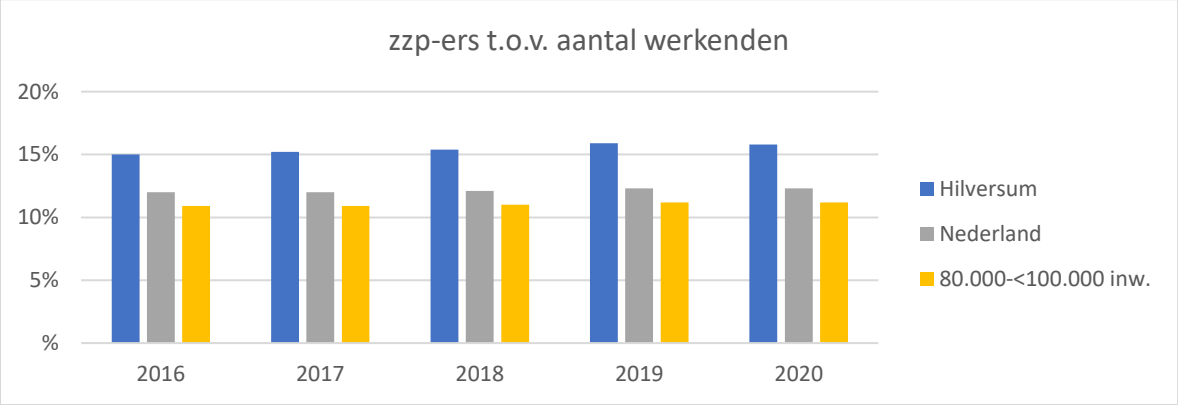

Bron: CBS

Netto arbeidsparticipatie	Hilversum	Gewest Gooi en Vechtstreek	Nederland	80.000-<100.000 inw.
2016	15%	16,9%	12%	10,9%
2017	15,2%	16,9%	12%	10,9%
2018	15,4%	17,1%	12,1%	11%
2019	15,9%	17,5%	12,3%	11,2%
2020	15,8%	17,5%	12,3%	11,2%

Sectoren

In 2021 is twee derde van de 10.710 bedrijven een zzp-er. Sectoren met relatief veel zzp-ers zijn: de bouw (89%), overige zakelijke dienstverlening (75%), specialistische zakelijke diensten, waaronder media (72%) en cultuur, sport en recreatie (72%). Ook in de landbouw is 73% zzp-er, dit betreft echter een kleine sector met 22 bedrijven.

In absolute aantallen: met 1.897 zzp-ers werken in de sector specialistische zakelijke dienstverlening, waar ook de mediasector onder valt, de meeste zelfstandigen. Dit komt omdat de mediasector van oudsher met veel flexibele contracten en projecten werkt. Ook heeft de bouw (1051) en ICT (770) veel zzp-ers.

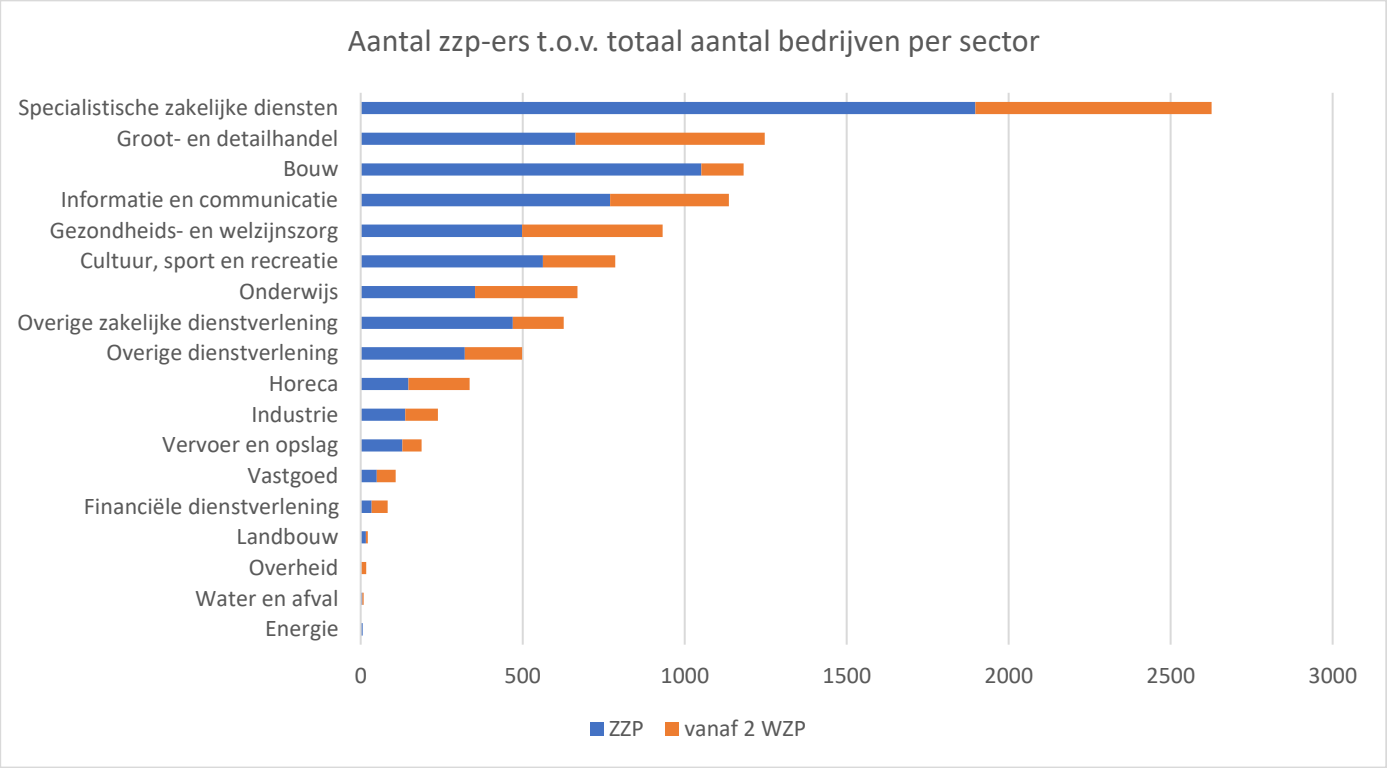

Bron: LISA

Aantal bedrijven	ZZP	Vanaf 2 werkzame personen (WZP)	Totaal aantal bedrijven	Percentage
Energie	6	0	6	100%
Water en afval	5	4	9	56%
Overheid	1	16	17	6%
Landbouw	16	6	22	73%
Financiële dienstverlening	34	49	83	41%
Vastgoed	50	58	108	46%
Vervoer en opslag	129	59	188	69%
Industrie	138	100	238	58%
Horeca	147	189	336	44%
Overige dienstverlening	321	177	498	64%
Overige zakelijke dienstverlening	470	157	627	75%
Onderwijs	353	316	669	53%
Cultuur, sport en recreatie	562	224	786	72%
Gezondheids- en welzijnszorg	498	434	932	53%
Informatie en communicatie	770	366	1.136	68%
Bouw	1.051	131	1.182	89%
Groot- en detailhandel	663	584	1.247	53%
Specialistische zakelijke diensten	1.897	729	2.626	72%
Totaal	**7.111**	**3.599**	**10.710**	**66%**

Zzp-ers per wijk

Noordwest heeft naar verhouding de meeste zzp-ers in de wijk. Ook in het centrum en in Zuid zijn relatief veel zzp-ers te vinden. We kijken daarbij naar het aantal adressen ten opzichte van het aantal ingeschreven zzp-ers. In de Hilversumse meent zijn relatief weinig zzp-ers ingeschreven.

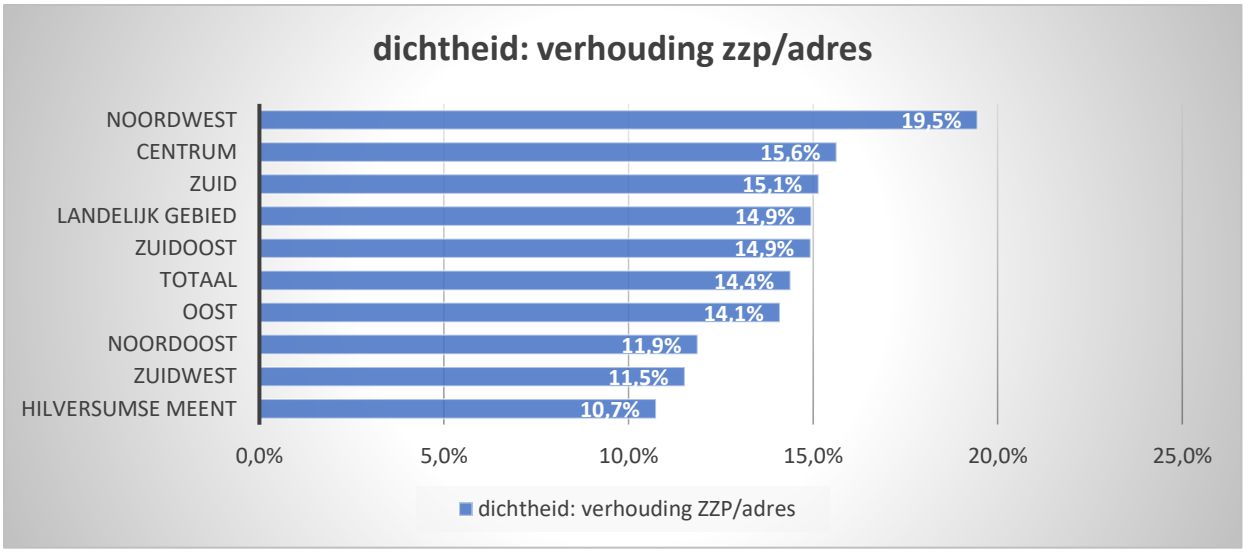

Bron: LISA en BAG

Wijknaam	Dichtheid: verhouding ZZP/adres
Hilversumse Meent	10,7%
Zuidwest	11,5%
Noordoost	11,9%
Oost	14,1%
Totaal	14,4%
Zuidoost	14,9%
Landelijk Gebied	14,9%
Zuid	15,1%
Centrum	15,6%
Noordwest	19,5%

Aantal jaar actief

Landelijk zijn zzp'ers gemiddeld bijna 10,1 jaar werkzaam in het eigen bedrijf. Dit is langer dan de gemiddelde duur die een werknemer werkzaam is in de huidige baan, dat is bijna 8,2 jaar. Zelfstandigen met personeel werken gemiddeld 13,7 jaar als ondernemer (CBS).
In Hilversum is in 2020 ruim de helft van de zzp-ers is 4 jaar of langer actief, dit aandeel is de laatste jaren stabiel. Verder is de afgelopen 5 jaar 14-18% korter dan een jaar actief, 11-14% is 1 tot 2 jaar actief en 17-19% is 2 tot 4 jaar actief.

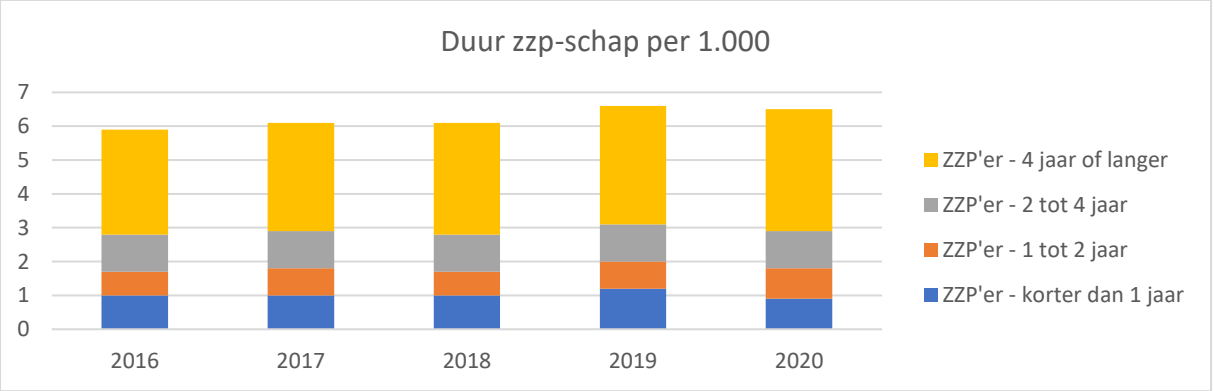

Bron: Hilversum in cijfers

Duur ZZP-schap	2016	2017	2018	2019	2020
ZZP'er - korter dan 1 jaar	1	1	1	1,2	0,9
ZZP'er - 1 tot 2 jaar	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9
ZZP'er - 2 tot 4 jaar	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
ZZP'er - 4 jaar of langer	3,1	3,2	3,3	3,5	3,6

Positie voor start als zzp-er

Het CBS en TNO hebben in 2019 onderzocht waarom zelfstandig ondernemers zonder personeel als zelfstandige aan de slag zijn gegaan in Nederland. Redenen die in deze enquête het vaakst worden genoemd zijn: 'ik zocht een nieuwe uitdaging', 'ik wilde zelf bepalen hoeveel en wanneer ik werk', 'ik wilde niet (meer) voor een baas werken' en 'ik heb altijd al als zelfstandige willen werken'. Ontslag of geen contractverlenging als werknemer, of overstappen van werknemer naar zelfstandige omdat de werkgever dat wilde, spelen naar eigen zeggen veel minder vaak een rol. In tijden van hoogconjunctuur zijn er zogenaamde pull-factoren die het aantal zelfstandigen zullen vergroten: er zijn dan meer kansen voor zelfstandigen en dat maakt zelfstandig ondernemerschap lucratiever. In een recessie zullen de aantallen juist kunnen stijgen door push-factoren: veel mensen zijn ontslagen of hebben moeite met het vinden van een baan, en zullen uit noodzaak voor zichzelf beginnen.
Onderstaande tabel geeft de voornaamste inkomensbron weer voorafgaand aan het jaar dat zzp-schap de belangrijkste inkomenstenbron is. De positie voor de start als zzp'er is bepaald voor de groep met een duur tot en met 3 jaar. In 2019 is een recordaantal van 4.700 zzp-ers gestart, in 2020 zijn in Hilversum 3.000 zzp-ers gestart. Kijkend naar de positie voor start als zzp, zijn er in 2020 relatief minder zzp-ers gestart die voorheen niet actief waren dan voorgaande jaren. Ook zijn er relatief minder zzp-ers vanuit een uitkering of vanuit een nieuw of ander zzp-schap gestart. Vanwege het grote deel 'onbekend' is het echter lastig om hier definitieve conclusies aan te verbinden.

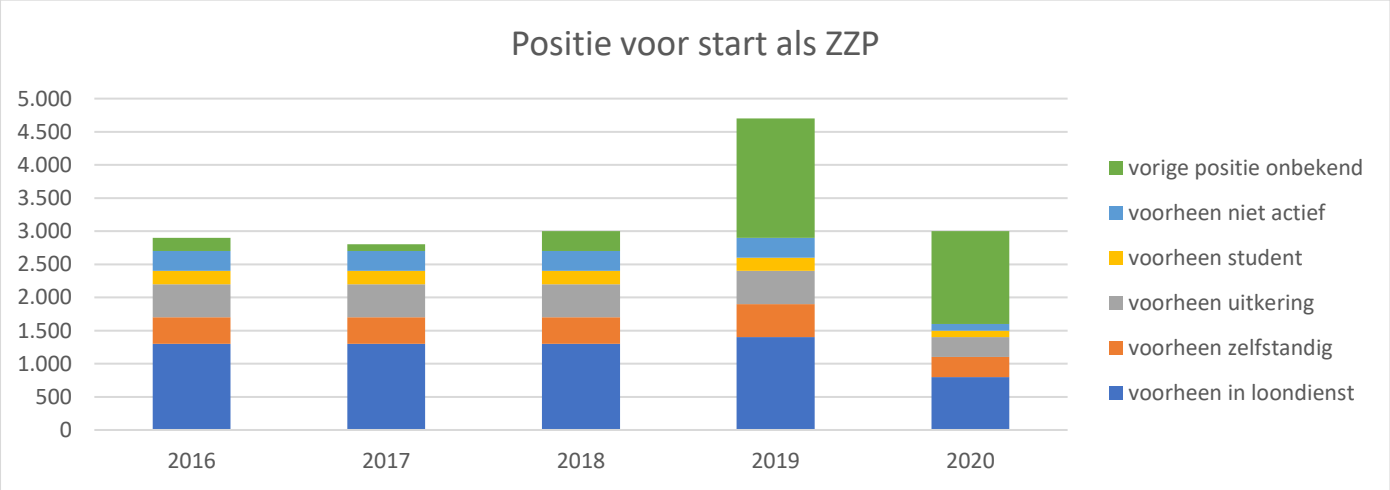

Bron: Hilversum in cijfers

Jaar	voorheen in loondienst	voorheen zelfstandig	voorheen uitkering	voorheen student	voorheen niet actief	vorige positie onbekend
2016	1.300	400	500	200	300	200
2017	1.300	400	500	200	300	100
2018	1.300	400	500	200	300	300
2019	1.400	500	500	200	300	1.800
2020	800	300	300	100	100	1.400

Arbeidsduur

In 2021 was de gemiddelde arbeidsduur van zzp'ers in Nederland 35,7 uur per week. Dit zijn de uren die in een normale of gemiddelde werkweek worden gewerkt, waarbij overuren en onbetaalde uren (bijvoorbeeld voor marketing of acquisitie) niet zijn meegerekend. Zzp'ers werken per week meer dan werknemers, die gemiddeld 30,9 uur werken. Zelfstandigen met personeel maken aanzienlijk langere werkweken: gemiddeld 48,8 uur (CBS). Er zijn geen cijfers beschikbaar over de arbeidsduur van zzp-ers in Hilversum.

Gemiddeld inkomen zzp-ers

Het inkomen van zzp-ers varieert sterk naar sector en beroepsgroep, sterker dan bij medewerkers in loondienst. Het inkomen als zelfstandige omvat het inkomen uit eigen onderneming, het loon van directeuren en overige inkomsten uit arbeid. Hilversumse zzp-ers hebben gemiddeld een hoger inkomen dan het gemiddelde van zzp-ers in Nederland en zzp-ers uit soortgelijke gemeenten. Tot 2020 is dit gemiddelde inkomen van Hilversumse zzp-ers gegroeid van €38.000 tot €42.400 per jaar. Recentere gegevens zijn niet beschikbaar.

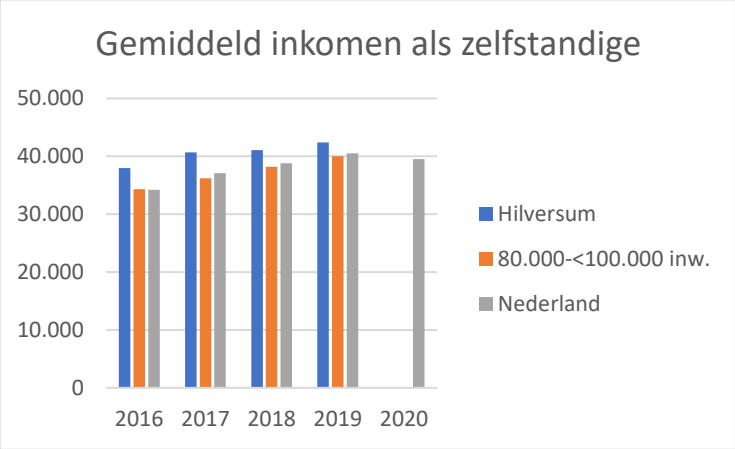

Jaar	Hilversum	80.000-<100.000 inw.	Nederland
2016	38.000	34.300	34.200
2017	40.700	36.200	37.100
2018	41.100	38.200	38.800
2019	42.400	40.000	40.500
2020	n.b.	n.b.	39.500

Bron: Hilversum in cijfers

Zzp-ers in de sector financiële dienstverlening verdienen gemiddeld het meest (€106.700), in de sector niet-commerciële dienstverlening gemiddeld het minst.

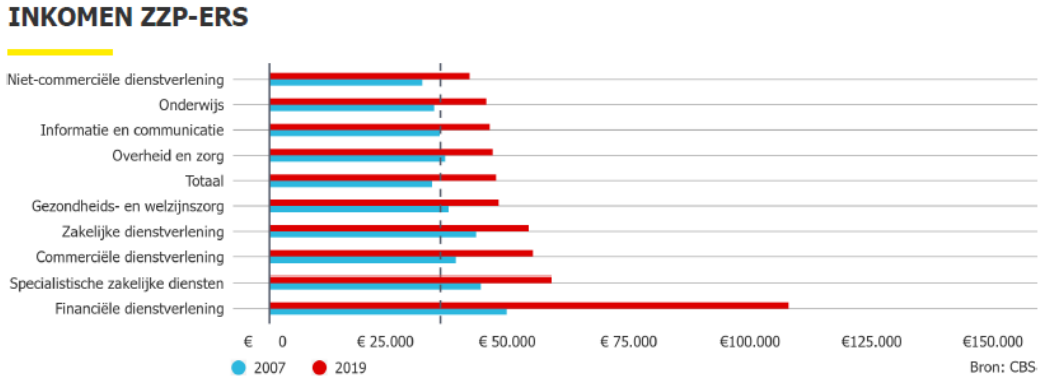

Bron: Arbeidsmarkt in zicht/CBS

Zelfstandigen zullen in slechte tijden hun arbeidsinkomen zien dalen, door een afname van het aantal opdrachten en doordat tarieven onder druk staan. Daardoor nemen het aantal gewerkte uren en de beloning per uur af. Op die manier kunnen zzp'ers voorkomen dat zij volledig werkloos worden. Dit is onderdeel van de eerder genoemde verborgen werkloosheid (zie arbeidsmarkt). Naast verborgen werkloosheid is kan er met de kostencrisis (toenemende energiekosten en inflatie, afnemend consumentenvertrouwen, etc.) ook armoede ontstaan onder zzp'ers, omdat de groep zelfstandigen aan de onderkant niet in staat is de klappen van deze crisis op te vangen in hun inkomen. Zelfstandigen met lagere inkomens hebben een beduidend slechtere vermogenspositie dan de goedverdienende zzp-ers. Ook hebben zij soms een negatief vermogen. Hierdoor zal een inkomensdaling grote gevolgen voor deze groep hebben. Een bijkomende zorg is dat veel zzp'ers nog extra kwetsbaar zijn doordat zij maar weinig investeren in sociale zekerheid.

Inzet voor zzp-ers: hulp bij ondernemerschap en financiële kwetsbaarheid

Voor de groep financiële kwetsbare zzp-ers zetten wij ons onder andere in door strategisch accountmanagement, advies over ondernemerschap, uitstel van betaling van gemeentelijke lasten en schuldhulpverlening. We blijven de toename van betalingsproblemen bij o.a. zzp-ers monitoren en we zullen inzetten op extra capaciteit als dit noodzakelijk is.

Bijlagen

Begrippenlijst

Banen: een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een bedrijf waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waar een (financiële) beloning tegenover staat.

Beroepsbevolking: werkenden en werkzoekenden zonder baan met de leeftijd tussen de 15 en 75 jaar. Het gaat dan om minstens 1 uur per week betaalde arbeid (werkzame beroepsbevolking) of werkzoekenden die recent naar betaald werk zochten en daarvoor direct beschikbaar is (werkloze beroepsbevolking). De werkzame beroepsbevolking is werknemer en/of zelfstandig ondernemer met of zonder personeel.

Centrumgebieden (gemengde locatie): centra van gemeenten/woonkernen met meer dan 20.000 inwoners. Kenmerkend is de concentratie aan voorzieningen. Veel voorkomend type bedrijvigheid zijn retail, horeca, (overige) dienstverlening.

Courante leegstand: leegstand korter dan 3 jaar. Meestal betreft dit objecten waarvoor verschillende gegadigden bestaan en daarom met enige regelmaat worden verhuurd of verkocht.

Creatieve wijken (gemengde locatie): woon-werkgebieden in (grote) steden die door menging met zelfstandige kantoorruimtes voorzien in een behoefte aan informeel stedelijk werkmilieu. Bedrijvigheid in de creatieve industrie (moderne maakindustrie, mode, cultuur), kennis/onderwijsinstellingen en retail is hier gevestigd en is veelal in (creatieve) bedrijfsverzamelgebouwen te vinden.

Formele kantoorlocatie: een perceel of een groepering van aaneengesloten percelen, waarop gebouwen gerealiseerd dan wel te realiseren zijn, die uitsluitend of hoofdzakelijk een kantoorfunctie hebben. In Hilversum zijn Arenapark, Stationsgebied en Laapersveld formele kantoorlocaties.

Gemengde werklocatie: alle locaties waar gewerkt wordt, buiten bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Deze milieus kenmerken zich door een mix van onder andere wonen, werken, recreatie en voorzieningen. Soorten van gemengde milieus zijn onder andere centrumgebieden, woonwijken, landelijk gebied, creatieve wijken, productieve wijken en stadsstraten.

Hoog opleidingsniveau: het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoog onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.

Incourante leegstand: leegstand langer dan 3 jaar.

Laag opleidingsniveau: het hoogst behaalde onderwijsniveau is laag onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

Landelijk gebied (gemengde locatie): is alles buiten het bestaand stedelijk gebied. Indicatief ligt de dichtheid van bebouwing hier lager dan 1.000 adressen per km². Dit gebied is gekenmerkt door onder meer land- en (glas)tuinbouw, leisure en uiteenlopende bedrijvigheid in landelijk gebied.
Middelbaar opleidingsniveau: het hoogst behaalde onderwijsniveau is middelbaar onderwijs. Dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).

Netto arbeidsparticipatie: het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Niet-beroepsbevolking: personen van 15 tot 75 jaar die geen betaald werk hebben, niet recent naar werk hebben gezocht en/of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Het gaat vooral om scholieren en studenten, mensen die zorgen

voor gezin of huishouden, arbeidsongeschikten en gepensioneerden. Onderstaand figuur geeft weer hoe de potentiële beroepsbevolking opgebouwd is.

Potentiële beroepsbevolking: alle inwoners van 15 tot 75 jaar. De groep kan worden onderverdeeld in personen die tot de werkzame, de werkloze of de niet-beroepsbevolking behoren.

Productieve wijken (gemengde locatie):: woon-werkgebieden in (grote) steden die bedrijven integreren in het stedelijk woonmilieu, en zo divers ondernemerschap voor de stad behouden. Type bedrijvigheid: moderne maakindustrie, stadsverzorgende bedrijvigheid en retail.

Stadsstraten (gemengde locatie): economische functielinten met een duidelijke verkeersfunctie, maar ook een nadrukkelijke verblijfsfunctie. Onder meer retail, horeca en diensten in kantoren zijn hier gevestigd.

Werkenden: personen met een leeftijd tussen 15 en 74 jaar, die minstens 1 uur per week betaalde arbeid verrichten.

Werkloosheidspercentage: de werkloze beroepsbevolking bestaat uit alle 15- tot 75-jarigen die in Nederland wonen en geen betaald werk hebben, maar wel recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Een deel daarvan ontvangt WW-uitkering.

Woonwijken (gemengde locatie): alles binnen het bestaand stedelijk gebied maar buiten het centrumgebied. Hiertoe behoren woonwijken, maar ook voorzieningen en groen binnen de stad. Het type bedrijvigheid dat binnen een woonwijk gevestigd is zijn onder meer zzp'ers, bedrijven aan huis, scholen/onderwijsinstellingen, zorgfuncties, horeca en buurt-winkelcentra.

Zelfstandige zonder personeel (ZZP-er): een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer) of als directeur-grootaandeelhouder (dga) en die geen personeel in dienst heeft.

Banen en vestigingen per locatie

Hieronder treft u per locatie het aantal banen en vestigen aan. Ook wordt van de drie grootste werklocaties (Media Park, Arenapark en Centrum) het aantal banen en vestigingen per sector gepresenteerd.

Locatie	Aantal banen	Aantal vestigingen
Bedrijventerrein		
Crailo/A1	4	1
Havenkwartier	1.391	164
Kerkelanden	2.225	130
Korte Noorderweg	114	35
Liebergerweg	797	54
Media Park	6.132	116
Mussenstraat	289	38
Oude Amersfoortseweg	1.292	40
Zeverijnstraat	230	63
Totaal bedrijventerrein	**12.474**	**641**
Gemengde werklocatie		
Centrum	4.276	1.020
Chatham	65	11
De Meent	142	24
Emmastraat	142	31
Gijsbrecht	524	145
Havenstraat	299	119
Heigalerij	33	15
Larenseweg/Oosterspoorplein	65	40
Monnikenberg	2.012	40
Verspreid	19.118	7.403
Riebeeckgalerij	65	10
Seinhorst	250	29
Spoorzone 1221	3.071	917
Stephensonlaan	86	11
WC Kerkelanden	444	29
Zonnestraal	367	34
Totaal gemengde werklocatie	**30.959**	**9.878**
Kantoorlocatie		
Arenapark	4.283	131
Laapersveld	850	37
Station Hilversum	534	23
Totaal kantoorlocatie	**5.667**	**191**
Totaal	**49.100**	**10.710**

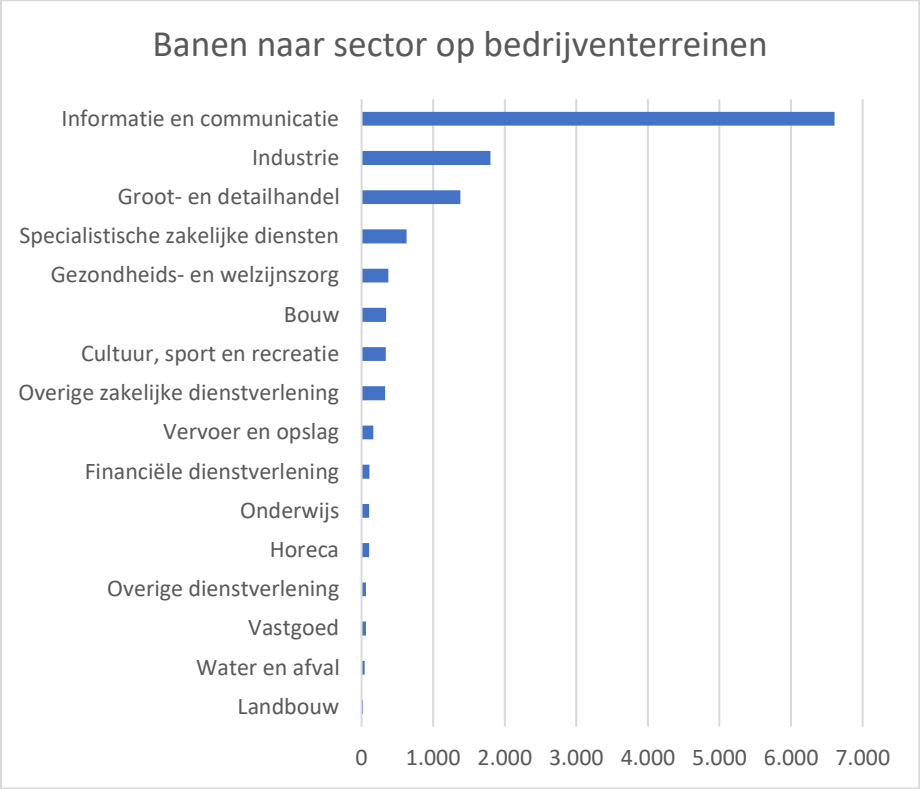

Sector	Banen
Landbouw	19
Water en afval	43
Vastgoed	59
Overige dienstverlening	62
Horeca	106
Onderwijs	106
Financiële dienstverlening	110
Vervoer en opslag	166
Overige zakelijke dienstverlening	330
Cultuur, sport en recreatie	339
Bouw	344
Gezondheids- en welzijnszorg	374
Specialistische zakelijke diensten	630
Groot- en detailhandel	1.381
Industrie	1.799
Informatie en communicatie	6.606

Sector	Banen
Water en afval	13
Energie	14
Landbouw	32
Vervoer en opslag	402
Financiële dienstverlening	512
Industrie	612
Vastgoed	717
Overige dienstverlening	905
Overheid	975
Cultuur, sport en recreatie	1.420
Bouw	1.502
Horeca	1.583
Overige zakelijke dienstverlening	1.742
Onderwijs	2.716
Informatie en communicatie	3.299
Specialistische zakelijke diensten	3.880
Groot- en detailhandel	4.593
Gezondheids- en welzijnszorg	6.042

Sector	Banen
Bouw	5
Industrie	7
Vastgoed	9
Overheid	10
Horeca	29
Overige dienstverlening	65
Cultuur, sport en recreatie	80
Overige zakelijke dienstverlening	105
Gezondheids- en welzijnszorg	177
Vervoer en opslag	252
Specialistische zakelijke diensten	349
Financiële dienstverlening	350
Informatie en communicatie	724
Onderwijs	1.510
Groot- en detailhandel	1.995

Aantal vestigingen en banen per sector van de drie grootste werklocaties

Sectoren	Arenapark vestigingen	Banen	Centrum vestigingen	Banen	Media Park vestigingen	Banen
Landbouw	0	0	1	1	1	1
Industrie	3	7	18	61	3	52
Energie	0	0	1	1	0	0
Water en afval	0	0			0	0
Bouw	1	3	76	80	0	0
Groot- en detailhandel	18	1.905	247	1.506	4	17
Vervoer en opslag	2	5	10	25	3	32
Horeca	2	12	122	831	2	5
Informatie en communicatie	15	451	90	268	53	5.405
Financiële dienstverlening	11	191	18	129	3	83
Vastgoed	6	9	12	136	1	7
Specialistische zakelijke diensten	30	150	134	239	25	80
Overige zakelijke dienstverlening	9	49	54	105	6	120
Overheid	1	10	4	178	0	0
Onderwijs	16	1.313	48	214	5	27
Gezondheids- en welzijnszorg	10	92	37	196	3	30
Cultuur, sport en recreatie	3	80	58	110	6	269
Overige dienstverlening	4	6	90	196	1	4
Totaal	**131**	**4.283**	**1.020**	**4.276**	**116**	**6.132**

Hilversum
Mediastad

In het kader van de toegankelijkheid is de informatie uit de grafieken ook vertaald naar tabellen direct onder de grafieken.

De afbeeldingen in het document komen uit de beeldbank van de gemeente Hilversum en Hilversum Marketing.